

Nämndmål:

Invånarna ges möjlighet att främja en hållbar livsmiljö

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Antalet platser för stadsodling ökar. Förvaltningens informationsinsatser om hållbar utveckling ökar. Stadsdelsnämnden är involverad i programmet för avfallshantering i stadens offentliga rum.

Analys

Förvaltningen har under sommaren förstärkt ekosystemtjänsterna i park- och naturmarksområden genom att erbjuda invånarna möjligheter till stadsodling i odlingspallar på utvalda platser. Under denna sommar erbjöds även förvaltningens förskolor och parklekar att utveckla verksamheten med odlingspallar för egen odling. Totalt utplacerades 130 odlingspallar, 100 fler än säsongen 2015, fördelat mellan utvalda parker, förskolor samt parklekar.

Under året har förvaltningen deltagit i trafikkontorets projekt avseende stadens "Program för avfallshantering". Förvaltningen har inom projektet deltagit i en upphandling av solcellskomprimerande skräpkorgar, avsikten är att dessa i första hand ska placeras vid strandbad och plaskdammar. Därutöver placerade trafikkontoret ut nya källsorteringsmoduler med fraktionerna färgat glas, ofärgat glas, papper, plast och övrigt avfall, på Hässelby gårds torg och vid Maltesholmsbadet. Syftet med projektet är att öka källsorteringen på allmän platsmark, källsorteringsmodulen på Hässelby gårds torg fick en mindre gynnsam placering och togs bort under hösten. Trafikkontorets utvärdering av projektet pågår.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Fler möjligheter till stadsodling tillskapas inom stadsdelsområdet.	2016-01-01	2016-10-31	
✓ Stadsdelsförvaltningen anordnar temadag för invånarna om hållbar livsmiljö.	2016-01-01	2016-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:
2.5 Stockholms miljö är giftfri

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås delvis. Bedömningen grundar sig på att kommunfullmäktiges mål för en av tre av indikatorer nås och att ett av två tillhörande nämndmål nås.

Kommunfullmäktiges årsmål uppnås inte för indikatorn "*andel inköpta ekologiska livsmedel*". Inom förskoleverksamheten är emellertid andelen inköp av ekologiska livsmedel 41 procent. Övriga verksamheter som i sin verksamhet serverar/tillhandahåller livsmedel når inte årsmålet, delvis kan resultatet bero på att fakturorna inte har konterats rätt och att ekologiska inköp därmed inte förts in på särskilt avsatt konto. Den troligaste orsaken är dock att berörda

verksamheter inte har prioriterat inköp av ekologiska livsmedel.

Kommunfullmäktiges årsmål uppnås för indikatorn "andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB)". Stadsdelsnämndens årsmål uppnås emellertid inte. Nämndens årsmål fastställdes innan kommunfullmäktige tog beslut om stadens miljöprogram för 2016-2019, därav nivåskillnaden på årsmålen. Under 2017 kommer förvaltningen i samarbete med kemikaliecentrum att fungera som pilotförvaltning för implementering av miljöbedömningssystemet Byggvarubedömningen (BVB). I samband med pilotprojektet fastställs bland annat rutiner för kravställan i samband med upphandling av bygg- och anläggningsentreprenader.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder på nivå 1 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola	100 %				100 %	50 %	2016
  Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB)	66,67 %				80 %	40 %	2016
Analys Kommunfullmäktiges årsmål uppnås, stadsdelsnämndens årsmål uppnås emellertid inte. Nämndens årsmål fastställdes innan kommunfullmäktige tog beslut om stadens miljöprogram för 2016-2019, därav nivåskillnaden på årsmålen.							
  Andel inköpta ekologiska livsmedel i staden av totalt inköpta måltider och livsmedel.	31,18				35 %	35 %	2016
Analys Kommunfullmäktiges årsmål uppnås inte. Inom förskoleverksamheten är emellertid andelen inköp av ekologiska livsmedel 41 procent. Övriga verksamheter som i sin verksamhet serverar/tillhandahåller livsmedel når inte årsmålet.							

Nämndmål:

Barn och unga vistas i kemikaliesmart förskola och parklek

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förskole- och parkleksverksamheten genomför samtliga åtgärder på nivå 1 i enlighet med kemikaliecentrums framtagna vägledning.

Analys

Samtliga förskolor och parklekar har uppnått nivå 1 enligt kemikaliecentrums vägledning för en kemikaliesmart förskola, arbetet med att uppnå nivå 2 fortsätter under 2017.

Grön Flagg är det svenska namnet på Eco-Schools, ett pedagogiskt verktyg och en certifiering för skolor och förskolor som arbetar aktivt med hållbar utveckling i den dagliga verksamheten. Arbetet sker cykliskt i perioder. I början av varje period väljer verksamheten ut tre områden som de vill förbättra och utveckla, exempelvis att återvinna mer, lära sig om nedskräpning och dess konsekvenser m.m.

Av sammanlagt 50 förskolor är tio förskolor Grön Flagg-certifierade och åtta förskolor har påbörjat processen. Även parkleksverksamheten har under året haft ett aktivt miljöarbete, fem av sex parklekar är certifierade för Grön flagg. El- och vattenmätartävlingen fortsätter inom verksamheten, där barnen ritar affischer, läser av mätare och räknar. Samtliga parklekar är engagerade i miljöarbetet och vid parkleken Starbo är andelen inköpta ekologiska livsmedel 70 procent.

Nämndmål:

Vid inköp väljer verksamheten varor och tjänster som är miljömässigt hållbara

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Andelen inköp av ekologiska livsmedel/kostentreprenader uppgår till minst 35 procent.

Analys

Nämndmålet förväntade resultat uppnås inte. Inom förskoleverksamheten är emellertid andelen inköp av ekologiska livsmedel 41 procent. Övriga verksamheter som i sin verksamhet serverar/tillhandahåller livsmedel når inte årsmålet.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås helt. Bedömningen grundar sig på det arbete som utförts och att tillhörande nämndmål nås.

Nämndmål:

Inomhusmiljön i förvaltningens verksamhetslokaler är sund

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Verksamhetens lokaler uppfyller stadens krav på sund inomhusmiljö.

Analys

Förvaltningen har i samarbete med fastighetsägaren till förvaltningskontoret på Hässelby gårds torg 20-22 genomfört en ombyggnad på plan 2 under sommaren 2016. Syftet var att

skapa en god arbetsmiljö avseende bland annat akustik och ljus i kontorslokaler samt matsal.

I syfte att skapa en välkomnande och tillgänglig reception med bibehållen säkerhet för såväl besökare som medarbetare har förvaltningens reception vid Hässelby gårds torg 20-22 byggts om.

I samband med ny-, om- och tillbyggnader samt vid åtgärder efter skyddsronder har förvaltningen bevakat att inomhusmiljön i verksamhetslokalerna är sund, främst avseende ljus, ljud- och luftkvalitet. Byte av allmänbelysningen i förvaltningens kontorslokaler är påbörjad och gammal armatur byts successivt ut mot anpassad, modern och mer energieffektiv LED-belysning. En inventering av kontorsmöblerna i förvaltningens administrativa lokaler är genomförd. De få skrivbord som inte är höj- och sänkbara har bytts ut mot bord med maximal slaglängd för att passa både korta och långa medarbetare. Endast ett fåtal kontorsstolar kvarstår att bytas ut till nya moderna och ergonomiskt utformade, arbetet beräknas vara klart i början av januari.

KF:s inriktningsmål:

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Förvaltningen bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål. Kommunfullmäktiges tillhörande två mål för verksamhetsområdet nås helt. De viktigaste arbetsätten under året för att bidra till inriktningsmålet har varit:

- Förvaltningen erbjuder arbetsträning och arbetslivsinriktad rehabilitering vid Arbetsforum, förvaltningens egen verksamhet för arbetsträning.
- Regelbunden uppföljning med personer som uppbär försörjningsstöd och motivera till egen försörjning genom arbete, studier eller annan sysselsättning.
- Förvaltningen samarbetar med Jobbtorg och erbjuder visstidsanställningar numera kallade "Stockholmsjobb" motsvarande 16 helårsplatser till personer som varit arbetslösa under lång tid.
- Feriearbete har erbjudits under sommar-, höst- och jullovet. Totalt har förvaltningen erbjudit 1 044 ungdomar feriearbete.
- Arbetet med att utveckla den interna kontrollen och implementera nämndens nya system för internkontroll har genomförts under året.

Det arbete som utförts under året, för att nå kommunfullmäktiges mål och aktiviteter samt nämndens mål och aktiviteter, redovisas i löptext under respektive mål för verksamhetsområdet. Bedömning av måluppfyllelse och eventuell avvikelse redovisas under respektive mål, indikator och aktivitet.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås helt. Bedömningen grundar sig på att samtliga aktiviteter har genomförts enligt plan och att indikatorerna har uppnåtts.

Goda exempel

Två socialsekreterare har arbetat med sjukskrivna personer i en arbetsförberedande grupp för att på så sätt ge stöd för att komma vidare mot egen försörjning. Resultatet av detta arbetssätt är positivt då deltagarna själva också utgör en resurs och stöd till varandra. Ytterligare grupper kommer att starta under 2017 i samverkan med Jobbtorg, Arbetsförmedlingen, försäkringskassan och vårdcentraler.

Ett samverkansforum har startat med enhetschefer från olika enheter för att gemensamt komma fram till lösningar för personer och familjer med svåra boendeförhållanden och/eller hemlöshet så kallat "Boråd". Genom detta arbetssätt har beslut och lösningar i boendefrågor kunnat hanteras på ett bra sätt med fokus på den enskilde.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen 	2,23 %	2,26 %	2,46 %	2,68 %	2,7 %	1,9 %	VB 2016
Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare 	1,62 %	1,43 %	1,81 %	1,89 %	1,8 %	1,2 %	VB 2016
Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar 	32 st	10 st	22 st		32 st	750	VB 2016
Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar 	36 st			20 st	50 st	500 st	VB 2016
Analys Årsmålet uppnås inte men antalet praktikplatser har ökat jämfört med 2015 som då var cirka 20. Det har varit svårt att få fram varierande arbetsplatser samt att matcha målgruppen till de platser som erbjuds.							
Antal tillhandahållna platser för feriejobb	510				400 st	10 000 st	2016
Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	16				16 st	800 st	VB 2016
Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi 	1 044 st	532 st	512 st	1 080 st	1 000 st	8000 st	2016
Analys 1044 ungdomar fick feriejobb under hela året, där 909 arbetade under sommaren.							

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med Stockholm Business Region, inom ramen för samarbetet med Start-up Stockholm, samt stadsdelsnämnderna utveckla möjligheten för unga stockholmare att driva sommarlovsföretag inom ramen för feriejobb.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Annan ansvarig nämnd.			
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadens nämnder och bolag utveckla ett utbud av platser för kommunala visstidsanställningar som motsvarar behoven hos aspiranterna. Stadens nämnder och bolag ska medverka i arbetet med att bereda platser för visstidsanställda.	2016-01-01	2016-12-31	
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utveckla metoder och insatser för att stödja Jobbtorgsaspiranter med psykosocial problematik. Under året skall ett centrum för särskilt stöd inrättas.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Annan ansvarig nämnd.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Arbetsmarknadsnämnden ska utöka den uppsökande verksamheten riktad till arbetslösa unga upp till 29 år i samråd med stadsdelsnämnderna samt övriga berörda nämnder, bolag och externa aktörer. En utredning och ett handlingsprogram för att bryta ungas utanförskap i Stockholm ska tas fram i samråd med socialnämnden, utbildningsnämnden och övriga berörda nämnder	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Annan ansvarig nämnd.			
  Äldrenämnden ska i samråd med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna göra det möjligt för elever på omsorgsprogrammet och omsorgscollege att få feriejobb i stadens äldreomsorg.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Annan ansvarig nämnd.			

Nämndmål:

Fler invånare i stadsdelen är självförsörjande

 Uppfylls helt

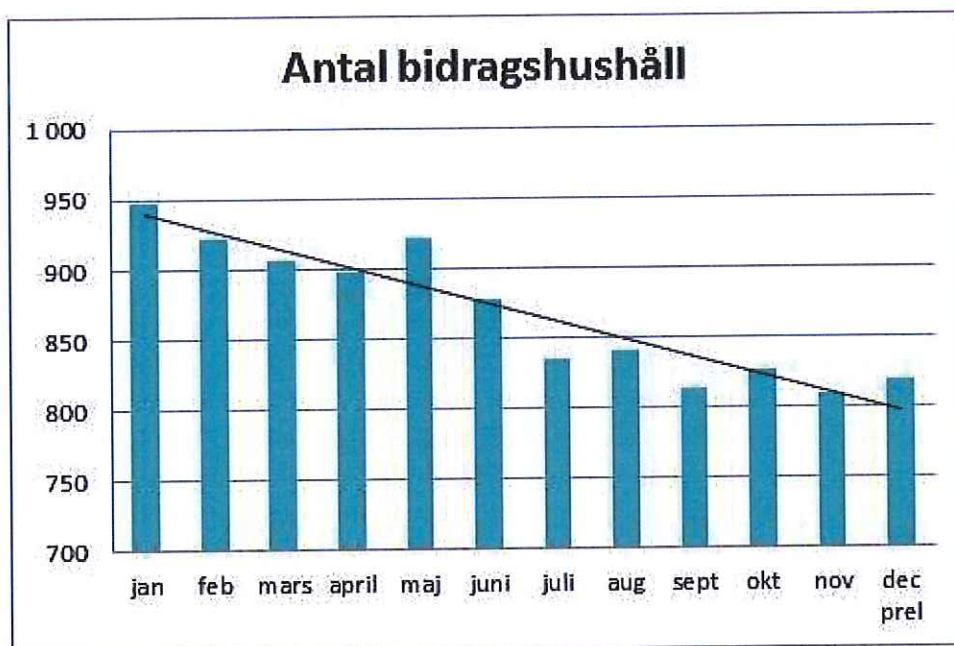
Förväntat resultat

Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen minskar och uppgår till högst 2,7 %. Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd minskar och uppgår till högst 1,8 % av samtliga vuxna invånare.

Analys

Andelen personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen uppgår till 2,23 procent och är en minskning jämfört med föregående år då andelen var 2,67 procent. Antalet bidragshushåll har minskat successivt under året från 948 hushåll i januari till preliminärt 820 hushåll i december. En positiv utveckling konstateras också när det gäller unga vuxna i åldern 18 – 24 år där antalet personer som uppbär försörjningsstöd har minskat från 101 personer i januari till preliminärt 71 personer i december. Den främsta orsaken till att antalet bidragshushåll minskar är att fler personer blivit självförsörjande genom arbete eller studier.

Tabell över antalet bidragshushåll

Andelen vuxna personer med långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd uppgår till 1,62 procent och är en minskning jämfört med föregående år då andelen var 1,89 procent. Många av dessa personer står långt ifrån arbetsmarknaden och har svårigheter att erhålla arbete på grund av bland annat språksvårigheter, sjukskrivning och socialmedicinska orsaker. I samarbete med Jobbtorg har extra stöd erbjudits till personer som varit arbetslösa mer än 450 dagar och som ingått i Arbetsförmedlingens jobb- och utvecklingsgaranti.

Som ett led i att bli självförsörjande erbjuds arbetsträning och arbetslivsinriktad rehabilitering vid Arbetsforum, förvaltningens egen verksamhet för arbetsträning. Under året har 75 personer haft arbetsträning, 42 kvinnor och 33 män. Av dessa har 50 personer avslutats varav en del har remitterats till Jobbtorg, erhållit Offentligt skyddad anställning (OSA) eller annat arbete, sjukskrivning och medicinsk utredning.

Under året har 30 personer, 7 kvinnor och 23 män, haft Offentligt Skyddad Anställning (OSA). Av dessa har 18 personer avslutats under året varav 17 är självförsörjande genom arbete eller annan egen försörjning.

Arbetsforum har gjort fördjupade utredningar av arbetsförmågan hos 24 personer, 12 kvinnor och 12 män, som varit långtidssjukskrivna och saknat aktivitet i någon form. Av dessa har 18 personer avslutats, varav fem har fått hjälp att ansöka om sjukersättning och andra har fått rehabiliterande insatser genom sjukvården eller arbetsträning via Jobbtorg.

Arbetsforum har genom Arbetsförmedlingen fått möjlighet att anvisa personer till anställning inom Samhall. Varje anställning föregås av en månads praktik. Under året har fem personer fått anställning inom Samhall och därmed blivit självförsörjande.

Förvaltningen har i samarbete med Jobbtorg erbjudit visstidsanställningar numera kallade "Stockholmsjobb" motsvarande 16 helårsplatser till personer som varit arbetslösa under lång tid. Detta är ett led i att stärka individens anställningsbarhet och förutsättningar att bli självförsörjande. Anställningen pågår i 6 månader med möjlighet till förlängning i ytterligare

6 månader. Arbetsplatserna har främst varit inom förskola och äldreomsorg. Under året har 32 personer varit anställda, 22 kvinnor och 10 män. 7 personer har pågående anställning under 2017. Av de 25 personer som avslutat sin anställning har ingen sökt ekonomiskt bistånd. En del av de personer som avslutats har fått anställning eller börjat studera. En person är föräldralediga och några personer uppbär a-kassa. Visstidsanställningarna har för flera personer inneburit att de kommit närmare arbetsmarknaden.

I samverkan med utbildningsförvaltningen Svenska för invandrare (SFI), Jobbtorg och Arbetsförmedlingen har en kartläggning gjorts av personer som studerat vid SFI mer än två år för att se på vilket sätt dessa personer skulle kunna komma ut i arbete och bli självförsörjande. Bakgrunden till detta arbete var bristande uppföljning av de studieplaner som upprättats av SFI samt att praktikplatserna sällan resulterade i en anställning, främst på grund av deltagarna bristande kunskaper i svenska. Inledningsvis identifierades 15 personer, 11 kvinnor och 4 män, att delta i detta samverkansprojekt. Under kartläggningen visade det sig att 9 personer inte bedömdes tillhöra målgruppen då de antingen blivit självförsörjande eller hade en annan planering. Resultatet av kartläggningen visar att varje person måste följas upp individuellt och i fortsättningen kommer SFI Västerort att bjuda in socialsekreterare och Jobbtorg till trepartssamtal när den enskilde efter 200 timmars studier vid SFI fortfarande har bristande språkutveckling.

Under året har 192 personer fått stöd i form av budget- och skuldrådgivning och fördelningen mellan män och kvinnor har i stort sett varit jämn. Tillgängligheten till budget- och skuldrådgivning har varit god och en första tid för samtal har kunnat erbjudas inom 1 vecka. En stor del av arbetet är att bistå den enskilde med ansökan om skuldsanering hos Kronofogdemyndigheten och att stödja den enskilde under hela processen tills betalningsplanen är avslutad. Under året har drygt hälften av de aktuella personerna fått hjälp med ansökan om skuldsanering.

Stockholms stad har genomfört en enkätundersökning hos samtliga personer som var aktuella för ekonomiskt bistånd den 9 juni 2016. Totalt omfattade enkäten 846 personer i Hässelby-Vällingby varav 365 besvarades, vilket är en svarsfrekvens på 43 procent. Något fler kvinnor än män besvarade enkäten. Enkätens fem teman var bemötande och tillgänglighet, tydlighet och kompetens, delaktighet, rättssäkerhet och diskriminering.

Resultatet i jämförelse med den senaste undersökningen som genomfördes 2014 visar att det genomsnittliga betyget har ökat från 5,7 till 6,2 vilket är positivt. För staden som helhet var det genomsnittliga betyget 6,6. Förvaltningens resultat var bättre på samtliga områden jämfört med 2014. Utifrån analys av resultaten kommer förvaltningen under 2017 att fördjupa arbetet med bemötande, tillgänglighet och delaktighet för att uppnå ett bättre resultat.

Samverkan med näringslivet

Näringslivsrådet har under året arbete med att lyfta frågor kring företagande i stadsdelsområdet. Tillsammans med SBR (Stockholm Business Region) har förvaltningen genomfört arrangemanget Lotsen bjuder in i Vällingby centrum. Lotsen bjuder in vänder sig till medborgare som är intresserade av att starta eget företag. Förvaltningen har under året arrangerat två företagskvällar. Temat för höstens företagskväll var trygghet. Under kvällen närvarande polisen och berättade om sitt arbete i stadsdelsområdet med att öka tryggheten. Ett 20-tal företagare samt Grimstaskolan deltog under kvällen.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	En brukarundersökning genomförs för att ta reda på hur för försörjningsstödstagare upplever kontakten och tillgängligheten med förvaltningen.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	I samarbete med Jobbtorg utvecklas metoder för uppföljning av personer som studerar vid SFI.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Inventering av angelägna frågor för det lokala näringslivet i samverkan med Hässelby-Vällingby företagarförening.	2016-01-01	2016-06-30	
✓	Näringslivsrådet bjuder in till två arrangemang.	2016-01-01	2016-06-30	
✓	Samverkansformer mellan försörjningsstödsenheten och utredningsenheten för barn och unga utvecklas för att uppnå en helhetssyn i arbetet med familjer med barn och unga.	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Ungdomar erbjuds feriearbeten

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

85 % av enheterna tar emot feriearbetare. Antal ungdomar med funktionsnedsättning som erbjuds feriearbeten ökar. Andelen avhopp och sena återbud minskar jämfört med 2015.

Analys

Förvaltningen bedömer att målet är delvis uppfyllt. Bedömningen baseras på uppfyllelsen av indikatorer och aktiviteter kopplade till nämndmålet som är helt uppfyllda med undantag för aktiviteten ”Enheterna tar emot feriearbete”. År 2016 tog 64 procent av enheterna emot feriearbetare, vilket är lägre än det förväntade resultatet på 85 procent.

Totalt har förvaltningen erbjudit 1 044 ungdomar feriearbete. Feriearbete har erbjudits under sommar-, höst- och jullovet. Under sommaren arbetade 113 ungdomar inom skötsel/städning utomhus, 94 ungdomar inom skötsel/städning/kontor inomhus, 203 ungdomar inom omsorg om barn, 189 inom omsorg om vuxna och äldre, 125 ungdomar inom kultur/Idrott/Fritid och 185 ungdomar inom övrigt, såsom entreprenörer och ideella verksamheter. Under året valde 207 ungdomar att tacka nej till feriearbete. Genom tydligare information och kommunikation har andelen avhopp och sena återbud minskat med 23 procent jämfört med 2015. 74 ungdomar med funktionsnedsättning ansökte om feriearbete och samtliga fick erbjudande om plats. Fem ungdomar tackade nej till erbjudandet.

Under året erbjöds utbildning till handledare och arbetsplatser. Arbetsmarknadsförvaltningen ansvarade för utbildningarna och 112 utbildningsplatser erbjöds via Ung i Centrum och Enheten för Språkstöd. Alla handledare på feriearbetsplatser i stadens egen regi fick utbildning.

Stadens årliga brukarundersökning visar att information om sommarjobb har minskat från föregående år, därav kommer förvaltningen att arbeta vidare med att informera unga och vårdnadshavare om feriearbeten.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Enheterna tar emot feriearbetare.	2016-01-01	2016-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Förvaltningen erbjuder feriearbeten under sommarlov.	2016-01-01	2016-12-31	
✓ Ungdomar med funktionsnedsättning erbjuds feriearbete (program för delaktighet).	2016-01-01	2016-12-31	
✓ Utbildning erbjuds till feriearbetsplatser och handledare.	2016-01-01	2016-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås helt. Bedömningen grundar sig på det som arbete som utförts och på resultatet av arbetet.

Budget

Bokslutet för 2016 visar ett överskott om 0,9 mnkr före resultatöverföringar och 0,7 mnkr efter. Årets resultat motsvarar 0,05 procent av driftbudgeten (netto) före resultatöverföringar och 0,04 procent efter resultatöverföringar. Förvaltningen för över 0,2 mnkr från årets resultat till 2017 års resultatfond. Fonden uppgår då till 30,6 mnkr. Underskott finns primärt inom individ- och familjeomsorg, beställare äldreomsorg, beställare stöd och service till personer med funktionsnedsättning samt utförare hemtjänst. Överskott redovisas främst inom administration, förskoleverksamhet samt fritidsverksamhet.

Ett kraftfullt och tydligt arbete har pågått hela året inom samtliga verksamhetsområden och på alla nivåer för att säkerställa budgetbalans. För att upprätthålla budget i balans och kontroll över kostnaderna har förvaltningen haft en stark operativ styrning och ledning. Rutiner för uppföljning av intäkter och kostnader har vidareutvecklats för att bättre kunna arbeta med analyser och förbättringar. Detta för att snabbt identifiera potentiella underskott och för att följa att planerade åtgärder givit förväntat resultat.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
● Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	99,96 %			99,97 %	100 %	100 %	VB 2016
● Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	99,9 %			99,9 %	100 %	100 %	VB 2016
● Nämndens prognossäkerhet T2	0 %			0 %	+/- 1 %	+/- 1 %	2016

Nämndmål:

Verksamheten är kostnadseffektiv och ger effekt för enskilda och invånare Uppfylls helt**Beskrivning****Förväntat resultat**

Det ekonomiska utfallet är i balans med budgeten. Svarefrekvensen i brukarundersökningar ökar jämfört med förra året. Andelen nöjda invånare, omsorgstagare, brukare, föräldrar till barn i förskolan och andra som kommer i kontakt med verksamheten ökar i jämförelse med förra året.

Analys

Förvaltningen har i samarbete med Bromma stadsdelsförvaltning genomfört en utbildning för att utveckla arbetet med den interna kontrollen och implementera nämndens nya system för internkontroll. Arbetet har skett i samverkan mellan de olika avdelningarna i förvaltningen. I juni hölls en workshop som syftade till att utveckla väsentlighets- och riskanalysen där nyckelfunktioner från samtliga avdelningar deltog. Arbetet med att utveckla väsentlighets- och riskanalysen har fortsatt under hösten och inriktats på att stödja enheterna i deras arbete med internkontroll. Förslaget till en ny internkontrollplan överlämnades i samband med verksamhetsplanen för 2017.

Under hösten har enheternas stöd av de administrativa funktionerna följts upp genom en enkät som gått ut till alla chefer och enhetschefer inom förvaltningen. Cheferna fick bland annat besvara frågor om hur de uppfattade stödet från de administrativa funktionerna och om de visst vart de skulle vända sig när de fick problem. De administrativa funktioner som fanns med i enkäten var IT-frågor, lokalfrågor, kommunikationsfrågor, ekonomifrågor och HR-frågor.

En generell slutsats är att stödfunktionerna behöver vara tydligare med att informera chefer om vilket stöd de har möjlighet att få i diverse frågor för att på så sätt kunna underlätta för både cheferna och de administrativa stödfunktionerna. Det framkom också att stödfunktionerna behöver förenkla sin interna administration. Förändringsarbetet är påbörjat.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Enheternas stöd av de administrativa funktionerna följs upp.	2016-03-01	2016-10-31	
 Enhetschef ska öka kunskapen hos medarbetarna kring hur verksamheten finansieras.	2016-01-01	2016-06-30	
 Ett system för uppföljning av äldreomsorg som granskar kvalitet, har en stödjande roll och sprider goda exempel tas fram.	2016-01-01	2016-09-30	
 Nämndens nya system för internkontroll implementeras i verksamheten.	2016-01-01	2016-06-30	

KF:s inriktningsmål:

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Förvaltningen bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål. Fem av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet nås helt och två nås delvis. De viktigaste arbetsätten under året för att bidra till inriktningsmålet har varit:

- Under året har förvaltningen arbetat för att jämställdhetsintegrera verksamheten. Ett led i arbetet är att alla enheter börjat arbeta med jämställdhetsanalys av könsuppdelade resultat
- Ett viktigt utvecklingsarbete som bedrivits under året är implementeringen av arbetsmiljöverkets nya föreskrift om organisatorisk och social arbetsmiljö.
- Förvaltningen har påbörjat identifieringen av risker för diskriminering i verksamheten. I ett första steg fördes en dialog med enhetschefer om risker för diskriminering i deras verksamhet
- Förvaltning har påbörjat arbetet med att ta fram rutiner för barnkonsekvensanalys och barnchecklistor
- Förvaltningen har tagit fram en folder i syfte att öka invånares kunskap om förvaltningens och stadsdelsnämndens ansvar.
- Som ett led i att målgruppsanpassa information har kommunikationsfunktionen i samarbete med beställarenheten äldre arbetat fram ett nytt informationsmaterial.
- Under året återgick sex enheter till kommunal regi efter att ha drivits på entreprenad.
- Tjej- och killforum har bedrivits i syfte att stärka ungas inflytande. Forumen leds av unga som formar innehållet tillsammans med deltagarna.
- Parklekarna har arbetat med riktade gruppaktiviteter utifrån ungas intressen såsom skate, kickbike, disco, odling, keramik och turneringar.
- Förvaltningen bildade ett demokratiråd med representanter från sju föreningar verksamma i stadsdelsområdet. Under året anordnades även en föreningsmessa i samverkan med medborgarhuset och stadsteatern Trappan.
- Inköp inom de avtalsområden som är anslutna genomförs nu till stor del elektroniskt, så kallad e-handel.

Det arbete som utförts under året, för att nå kommunfullmäktiges mål och aktiviteter samt nämndens mål och aktiviteter, redovisas i löptext under respektive mål för verksamhetsområdet. Bedömning av måluppfyllelse och eventuell avvikelse redovisas under respektive mål, indikator och aktivitet.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås helt alls. Bedömningen grundar sig på det som arbete som utförts och på resultatet av arbetet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Stadsdelsnämnderna ska mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön	2016-01-01	2016-12-31	
✓ Stadsdelsnämnderna verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av nämndens beslut och resursfördelning utifrån kön	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Verksamheten har ett jämställdhetsperspektiv

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Statistik från brukarundersökningar redovisas och analyseras uppdelat efter kön.

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppfyllts. Bedömningen baseras på det arbete som utförts under året, på att förväntat resultat uppnåtts under året och att aktiviteterna genomförts enligt plan.

Förvaltningen har under året arbetat för att jämställdhetsintegrera verksamheten. Ett led i arbetet är att alla enheter börjat arbeta med jämställdhetsanalys av könsuppdelade resultat. Arbetet med att jämställdhetsintegrera verksamheten pågår fortlöpande.

Under våren startade ett pilotprojekt kring jämställdhetsintegrering på försörjningsstödsenheten. Enhetschefen på enheten har gått en femdagarsutbildning för att få kunskap och kompetens om strategiskt arbeta med jämställdhetsintegrering. För att öka medvetenheten och intresse hos medarbetarna har ämnet diskuterats på arbetsplatsträffar. Under hösten fördjupades arbetet tillsammans med medarbetarna och en jämställdhetsanalys av placeringar på tillfälligt boende genomfördes i syfte att få reda på vem som får vad och på vilka villkor och om det fanns några omotiverade skillnader vad gäller kvinnor och män. Resultatet visade att det fanns omotiverade skillnader mellan vilken typ av boende som erbjuds till ensamstående män respektive kvinnor. Utifrån resultatet har analys gjorts som resulterat i en ökad medvetenhet i samband med att beslut om tillfälligt boende fattas. Arbetet följs upp veckovis på boråd.

Som tidigare beskrivits under nämndmål *Det är tryggt att bo och vistas i stadsdelsområdet* genomfördes under hösten trygghetsvandringar i Hässelby och Vällingby. I båda vandringarna

beaktades jämställdhetsperspektivet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ I dialog med besökare eller invånare tar verksamheten reda på, där det är möjligt, i vilken omfattning kvinnor och män respektive flickor och pojkar uttrycker sin mening om verksamhetens eller stadsdelens utveckling.	2016-01-01	2016-12-31	
✓ Resultat av brukarundersökningar redovisas och analyseras uppdelat efter kön.	2016-01-01	2016-12-31	
✓ Öka kunskapen om jämställdhet hos ledning och medarbetare.	2016-01-01	2016-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås delvis. Bedömningen grundar sig på det som arbete som utförts och på resultatet av arbetet.

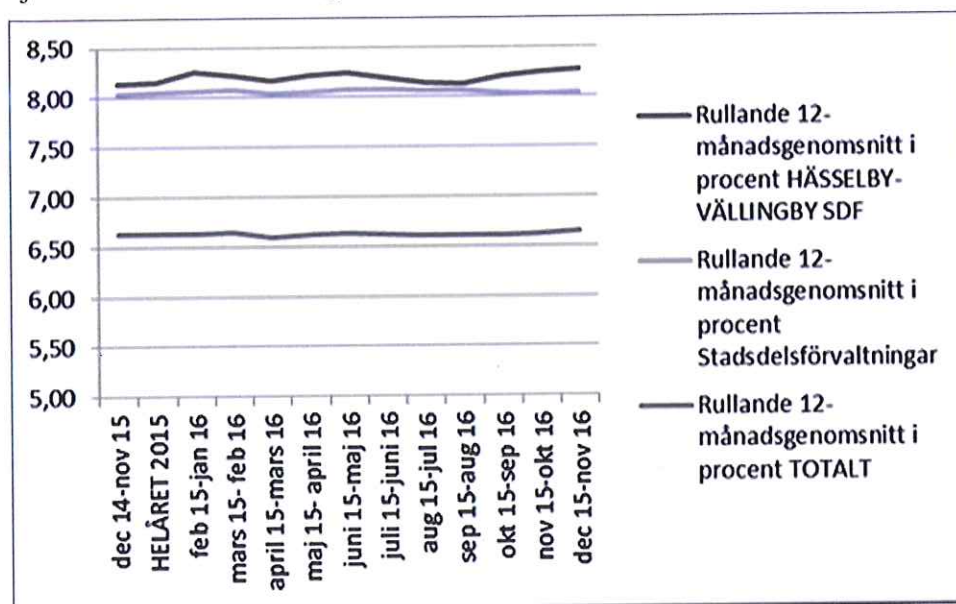
Arbetsmiljö

Arbetet med att stärka arbetsmiljön och sänka sjukfrånvaron har bedrivits med hög prioritet under året. Arbetet bedrivs med utgångspunkt från förvaltningens årshjul för det systematiska arbetsmiljöarbetet. Förvaltningens tvärprofessionella stödteam har under året månadsvis följt upp och analyserat enheternas utveckling och regelbundet rapporterat till förvaltningsledningen. HR-konsulter har genomfört regelbundna uppföljningsmöten med enheterna för att systematiskt följa upp sjukfrånvaron vid enheten. Arbetssättet med möten på förvaltningen för uppföljning av individärenden tillsammans med medarbetare, chef, företagshälsovård samt HR har fortsatt under året.

Ett viktigt utvecklingsarbete som bedrivits under året är implementeringen av arbetsmiljöverkets föreskrift om organisatorisk och social arbetsmiljö som började gälla den 31 mars 2016. Inom ramen för det arbetet genomfördes under augusti månad utbildningar för samtliga chefer och skyddsombud i förvaltningen. Syftet var att gå igenom innehållet i föreskriften och i mindre grupper diskutera vad föreskriften innebär konkret för våra olika verksamheter. Utifrån den nya föreskriften har förvaltningen dessutom tagit fram en ny riktlinje avseende kränkande särbehandling. Under hösten har förvaltningens chefer gått igenom den nya föreskriften på APT, gjort den nya riktlinjen avseende kränkande särbehandling känd för sina medarbetare samt påbörjat arbetet med ta fram rutiner, belysa brister samt möjliga förbättringar inom de områden som föreskriften omfattar. Arbetet kommer att fortsätta under 2017. För att följa upp den psykosociala arbetsmiljön genomfördes under hösten en psykosocial arbetsmiljöenkät i hela förvaltningen.

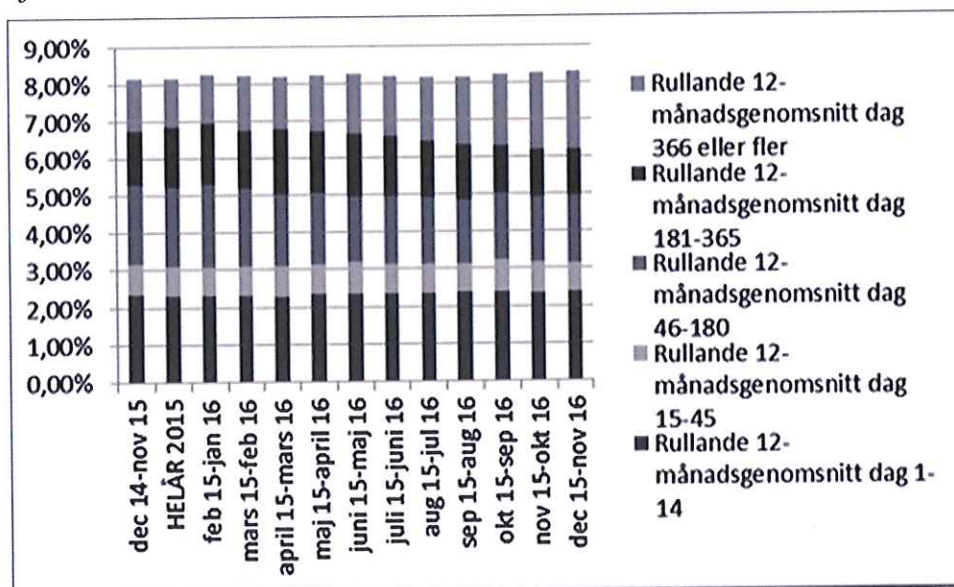
Sjukfrånvarotalet för 2016 (december 2015 – november 2016) ökar till 8,27 procent jämfört med 8,15 procent helåret 2015. Det innebär att den snabba ökning av sjukfrånvaron som noterades under 2014 och 2015 har bromsats in men årsmålet, att sjukfrånvaron skulle sjunka till 7,5 procent, nås inte.

Sjukfrånvarons utveckling december 2015 - november 2016

Ökningen av den totala sjukfrånvaron står främst att finna i att den sjukfrånvaro som överstiger 365 dagar har ökat från 1,31 procent 2015 till 2,06 procent 2016. En delförklaring kan vara att försäkringskassan blivit alltmer restriktiv med att bevilja sjukersättning.

Sjukfrånvarons utveckling uppdelat i sjukfrånvarons längd, december 2015 - november 2016

Korttidsfrånvaron (rullande 12-månadersgenomsnitt) noteras till 2,36 procent jämfört med 2,30 procent för helåret 2015. Det innebär att årsmålet för korttidsfrånvaro inte nås.

Bland de medarbetare med lång sjukfrånvaro dominerar fortsatt fysiska sjukdomar där medicinsk behandling pågår eller är nödvändig för återgång i arbete. Samtidigt är det tydligt att även psykisk ohälsa står för en betydande del av den längre sjukfrånvaron.

Bakgrunden till psykisk ohälsa är ofta komplex men vid uppföljning av individärenden framgår att grundorsakerna ofta står att finna utanför arbetsplatsen. Hur den organisatoriska och sociala arbetsmiljön på arbetsplatserna fungerar bedöms ändå ha stor betydelse för arbetstagares möjligheter att klara av att fortsätta arbeta eller att komma tillbaka till arbetet efter längre tids frånvaro. Arbetsmiljöfaktorer som framträder att ha betydelse i sammanhanget är relationer och konflikter på arbetsplatsen samt upplevelse av hög arbetsbelastning i kombination med höga krav och bristande kontroll. Förvaltningen bedömer därför att det arbete som har startats upp med anledning införandet av föreskriften om organisatorisk och social arbetsmiljö är av stor betydelse för att framöver kunna bryta utvecklingen med ökad sjukfrånvaro på grund av psykisk ohälsa.

Kompetensförsörjning

I samband med tertialrapport 2 arbetade förvaltningens enheter fram enhetsvisa kompetensförsörjningsplaner som låg till grund för förvaltningens övergripande kompetens- och behovsanalys. I kompetensförsörjningsplanerna har enheterna beskrivit vilka insatser som behövs för att klara kompetensförsörjningen.

Staden arbetar efter en modell med kompetensbaserad rekrytering. För att öka chefers kunskaper om detta genomförde förvaltningen en heldags utbildning kompetensbaserad rekrytering. För att skapa förutsättningar för att fler personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ska kunna anställas i förvaltningen genomfördes i samband med ett chefsforum föreläsningen "Jag vill vara normal" om identifiering, ökad förståelse, bemötande och motivation i samband med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Personalomsättningen

Personalomsättningen i förvaltningen har under året följts upp och visar en hög personalomsättning inom främst individ- och familjeomsorg men även till viss del inom beställaravdelningen. Bakom dessa finns stora skillnader där vissa enheter har förhållandevis låg personalomsättning och andra har mycket hög.

	Antal anställda i genomsnitt under perioden	Extern avgång	Externa avgångar i procent
Administration	39	6	15,55%
Individ- och familjeomsorg	212	73	34,43%
Förskola	619	78	12,60%
Beställare, äldre, funktionsnedsättning och socialpsykiatri	70	13	18,57%
Utförare äldre, funktionsnedsättning och socialpsykiatri	487	45	9,24%
Medborgarservice och fritid	32	4	12,50%
Förvaltningen	1461	220	16,06%

Förskolan

Under 2016 var 37,1 procent av antalet anställda inom förskolan förskollärare. Det innebär att årsmålet om 40 procent förskollärare inte nås. Det innebär en betydande utmaning att öka andelen förskollärare och innebär både ett stort behov av att rekrytera och av att möjliggöra

för barnskötare att utbilda sig till förskollärare. Av barnskötarna inom förskolan saknar drygt 30 medarbetare utbildning för yrket. Förvaltningen planerar därför för att dessa ska genomföra barnskötarutbildning.

Individ- och familjeomsorg samt biståndshandläggning

Inom yrkeskategorierna socialsekreterare och biståndshandläggare har personalomsättningen varit hög och det är fortsatt svårt att attrahera, rekrytera och behålla personal med rätt kompetens. Förvaltningen har under året påbörjat arbetet med att implementera Stockholms stads gemensamma handlingsplan för socialsekreterare och biståndshandläggare för att utveckla och förbättra arbetsvillkor och arbetsmiljö i syfte att vara en attraktiv arbetsgivare för socionomer och biståndshandläggare.

Rekryteringsbehovet skiljer sig väsentligt mellan olika enheter. Flera enheter har en förhållandevis stabil personalsammansättning med god kompetensnivå som skapar förutsättningar för att bedriva en verksamhet med god kvalitet. Inom andra enheter finns stora rekryterings- och kompetensutvecklingsbehov.

Till följd av de stora svårigheterna att rekrytera socionomer har ett större antal beteendevetare anställts till tjänster där socionomutbildning är önskvärd kompetens.

Äldreomsorg

Inom äldreomsorgen har det under 2016 fattats beslut om att en del av Skolörtens vård- och omsorgsboende ska avvecklas. Arbeta har inletts med att hitta lösningar i syfte med att den övertalighet som uppstår vid enheten kan klaras utan att arbetsbrist uppstår i förvaltningen.

Förvaltningen har under året deltagit i det pilotprojekt som syftar till att kartlägga kompetensen hos anställda inom äldreomsorgen. Projektet har visat på stora svårigheter att få en komplett bild av samtliga anställdas utbildningsbakgrund. I slutet av 2016 påbörjades arbetet med kompetenskartläggning i samtliga stadsdelsförvaltningar.

Funktionsnedsättning

Under 2016 har gruppbestäderna Backlura, Räcksta, Nälsta och Svärdsiljans samt Astrakans, Containerrättans och Praktikcentrums daglig verksamhet återgått i kommunal regi genom verksamhetsövergång vilket innebär att förvaltningen har fått cirka 70 nya medarbetare.

Ledarutveckling

Under hösten genomförde förvaltningen en upphandling av en chefsutbildning för enhetschefer som inte tidigare genomgått ledarutbildning i förvaltningens regi. Utbildningen syftar till att cheferna ska ges möjlighet att utveckla sitt ledarskap för att skapa goda arbetsplatser där medarbetare utvecklas och lär nytt, upplever delaktighet och inflytande samt arbetar mot gemensamma mål.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Aktivt Medskapandeindex				79	77	83	2016
<i>Analys</i>							

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Stadens medarbetarenkät genomförs inte under 2016 vilket innebär att indikatorn inte får något utfall under året. Nämnden har ändå uppmanats att sätta ett årsmål för indikatorn. Stadsledningskontoret är ansvarigt.							
  Index Bra arbetsgivare ♀						fastställs 2016	2016
Analys Stadens medarbetarenkät genomförs inte under 2016 vilket innebär att indikatorn inte får något utfall under året. Stadsledningskontoret är ansvarigt.							
  Index Psykosocial arbetsmiljö ♀						fastställs 2016	2016
Analys Stadens medarbetarenkät genomförs inte under 2016 vilket innebär att indikatorn inte får något utfall under året. Stadsledningskontoret är ansvarigt.							
  Sjukfrånvaro ♀	8,3 %	3,1 %	9,1 %	8,2 %	7,5 %	tas fram av nämnde n	VB 2016
  Sjukfrånvaro dag 1-14 ♀	2,4 %	1,8 %	2,5 %	2,3 %	2,3 %	tas fram av nämnde n	VB 2016

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stadsdelsnämnderna ska erbjuda fler personer med funktionsnedsättning anställning i staden	2016-01-01	2016-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska sträva efter hög personalkontinuitet i beviljade hemtjänstinsatser	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Förvaltningen har en hållbar och hälsosam arbetsmiljö där alla arbetar tillsammans för att nå verksamhetens mål

 Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Sjukfrånvarotalet minskar till 7,5 %. Alla enheter har en hälsoplan och arbetar utifrån årshjulet för det systematiska arbetsmiljöarbetet. Samverkan med de fackliga organisationerna fungerar väl.

Analys

Förvaltningens arbete med det systematiska arbetsmiljöarbetet samt utvecklingen av sjukfrånvarotalen redovisas under kommunfullmäktiges mål 4.2. Nedan redovisas sjukfrånvaron uppdelad på verksamhetsområde och kön. Sjukfrånvarons skiljer sig betydligt mellan olika verksamhetsområden men samtliga har det gemensamt att sjukfrånvaron bland män är betydligt lägre än hos kvinnor. Vid analys av sjukfrånvarons längd framgår att det är

för den långa sjukfrånvaron där skillnaden mellan män och kvinnor är som störst. Exempelvis är den sjukfrånvaro som överstiger 180 dagar 3,77 procent bland kvinnor och 0,80 procent bland män. Förvaltningen har inte kunnat dra några säkra slutsatser om skillnader i arbetsmiljö eller arbetsvillkor som skulle förändra denna skillnad.

Sjukfrånvaro uppdelat på verksamhetsområde och kön			
Rullande 12-månadsgenomsnitt dec 2015-nov 2016 i procent			
Verksamhetsområde	Totalt	Kvinnor	Män
Administration	2,96	3,63	1,47
Individ- och familjeomsorg	7,3	8,42	1,99
Förskola	9,06	9,29	3,17
Äldreomsorg	8,56	9,65	4,43
Funktionsnedsättning	6,99	8,45	1,51
Hela förvaltningen	8,36	9,14	3,13
<i>Hela förvaltningen helår 2015</i>	8,15	8,8	3,7

Deltid till heltid

Under hösten 2016 har ett pilotprojekt på Koppargården om att erbjuda deltidsanställda att arbeta heltid inletts. Projektet pågår till och med april 2017 varefter det kommer utvärderas. Inom förskolan erbjuds samtliga deltidsanställda heltid. Andel deltidsanställda i förvaltningen har minskat till 15,9 procent 2016 jämfört med 18,3 procent 2015. Det är fler män än kvinnor som arbetar deltid. Bland männen arbetar 22 procent deltid jämfört med 15 procent bland kvinnorna.

Andel allmänna visstidsanställningar

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Alla enheter ska arbeta utifrån årshjulet för det systematiska arbetsmiljöarbetet.	2016-01-01	2016-12-31	
✓ Alla enheter ska följa upp, uppdatera och arbeta utifrån sina hälsoplaner.	2016-01-01	2016-12-31	
✓ Alla enheter ska ha en hälsocoach som tillsammans med enhetschef planerar enhetens hälso- och friskvårdsarbete.	2016-01-01	2016-12-31	
✓ Alla enheter ska i samarbete med personalavdelningen följa upp sin handlingsplan för att minska sjukfrånvaron och öka frisknärvaron.	2016-01-01	2016-12-31	
✓ Alla enheter ska under året i mindre grupper vid arbetsplatsträff diskutera innebörd och uppföljning av målen i verksamhetsplanen.	2016-01-01	2016-12-31	
✓ Förvaltningen ska analysera och följa upp personalomsättningen.	2016-01-01	2016-12-31	
✓ Förvaltningen ska undersöka möjligheten att kartlägga och följa personaltätheten inom Kommunals och Lärarförbundets avtalsområden.	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Medarbetare och chefer har rätt kompetens för uppdraget

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Alla enheter har kompetensförsörjningsplaner på såväl enhet som individnivå.

Analys

Förvaltningens arbete med kompetensförsörjning har beskrivits under kommunfullmäktiges mål 4.2. Personalomsättningen i förvaltningen har under året följts upp och visar en hög personalomsättning inom främst individ- och familjeomsorg men även till viss del inom beställaravdelningen. Bakom dessa finns stora skillnader där vissa enheter har förhållandevis låg personalomsättning och andra har mycket hög.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Alla enheter ska planera verksamheten utifrån en egen kompetensförsörjningsplan.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Alla medarbetare ska ha en individuell kompetens- och utvecklingsplan.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Föreläsning om mänskliga rättigheter med fokus på genus och jämställdhet för medarbetare genomförs.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Kompetensutvecklingsinsatser inom språkutveckling med särskilt fokus på dokumentation ska erbjudas till medarbetare inom äldreomsorgen.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Kompetensutvecklingsinsatser ska erbjudas till medarbetare inom förskolan med fokus på språk, genus, mänskliga rättigheter, lika behandling, och demokrati.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Rekryterande chefer ska bjudas in till en insiktsföreläsning om att anställa personer med funktionsnedsättning (Program för delaktighet).	2016-01-01	2016-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås helt. Bedömningen grundar i att förvaltningen har följt verksamhetsplanen, delvis genomfört kommunfullmäktiges aktiviteter, målen för kommunfullmäktiges indikatorer är uppnådda samt att tillhörande nämndmål har uppnåtts.

	Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
●	 Andel brukare i dagverksamhet för	97 %				97	Öka	2016

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
äldre som inte upplever diskriminering							
  Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering	89 %				87	Öka	2016
  Andel brukare inom social-psykiatri som inte upplever diskriminering	89 %				89	Öka	2016
Analys 90 procent av kvinnorna uppger att de inte blivit diskriminerade och 89 procent av männen uppger att de inte blivit diskriminerade							
  Andel brukare som inte upplever diskriminering inom förskolan och familjedaghem	96 %				96	Öka	2016

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Fritidsledare ska erbjudas kompetensutveckling i genus, antirasism och mänskliga rättigheter	2016-01-01	2016-12-31	
  Kommunstyrelsen ska skyndsamt genomföra en översyn i samråd med stadsdelsnämnderna, socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden samt Stockholms stadshus AB i syfte att säkerställa en ändamålsenlig organisation, process, resursfördelning samt uppföljning för flyktingmottagandet.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Annan ansvarig nämnd			
  Stadsdelsnämnderna ska inventera och succesivt avlägsna exkluderande design inom nämndens ansvarsområde	2016-01-01	2016-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med äldrenämnden och Micasa AB göra en översyn av behovet och finansieringen av profilboende och intressentboende med olika typer av språklig och/eller kulturell inriktning samt hbtq-inriktning	2016-01-01	2016-12-31	
  Utbildningsnämnden ska fortsätta arbetet med att utveckla hbtq-kompetensen inom skolan och förskolan i samråd med kommunstyrelsens kansli för mänskliga rättigheter samt stadsdelsnämnderna.	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Verksamheten är fri från diskriminering

 Uppfylld helt

Förväntat resultat

Andelen i brukarundersökningar som anger att de får ett gott bemötande ökar jämfört med förra året.

Analys

Förvaltningen bedömer att målet är delvis uppfyllt. Bedömningen av måluppfyllelsen är baserad på indikatorer och aktiviteter som delvis är uppfyllda. Arbetet är en fortgående process som kommer att löpa vidare till näskommande år.

Förvaltningen har påbörjat identifieringen av risker för diskriminering i verksamheten. I ett första steg fördes en dialog med enhetschefer om risker för diskriminering i deras verksamhet. Kartläggningen färdigställdes i maj och ska ligga till grund för att utarbeta en risk-karta där risker identifieras utifrån hög risk och låg risk. Risk-kartan används för att medvetandegöra vilka risker det finns inom förvaltningen och avgöra vilka utbildningsinsatser som ska prioriteras för att säkerställa en verksamhet fri från diskriminering.

Förvaltningens mötesplatser har arbetat med delaktighet, normer samt att stärka flickornas självkänsla och pojkarnas medvetenhet kring maskulinitetsnormer. Bland annat har parklekarna arbetat med normer genom olika grupper och aktiviteter som workshops och tjej- och killgrupper. I snitt har fyra utbildningar hållits på samtliga sju parklekar.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Förvaltningen samverkar med funktionshindersrådet, pensionärsrådet och ungdomsforum i syfte att förebygga diskriminering och öka tillgängligheten (Program för delaktighet).	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Förvaltningen samverkar med rådet för mänskliga rättigheter för att få stöd i arbetet att främja mänskliga rättigheter.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Med stöd av förvaltningens centrala administration identifierar enheterna risker för diskriminering i den egna verksamheten.	2016-02-01	2016-09-30	
✓	Stadsdelens mötesplatser uppmärksammar mänskliga rättigheter, antirasism och feminism.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Öka ledningens och medarbetares kunskap och medvetenhet om mänskliga rättigheter och olika gruppers villkor utifrån diskrimineringsgrunderna.	2016-01-01	2016-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnåtts. Bedömningen grundar sig på det arbete som utförts och på resultatet av arbetet.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Stadsdelsnämnderna ska skapa fler träffpunkter för unga. Särskilt fokus ska riktas mot flickor och hbtq-personer	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Utbildningsnämnden, kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna ska i samarbete ta fram riktlinjer för papperslösa barns rätt till förskola och skola	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Barn och unga har möjlighet att uttrycka sin mening

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Barn och unga ges möjlighet att uttrycka sin mening i frågor som berör dem.

Analys

Under hösten har förvaltning påbörjat arbetet med att ta fram rutiner för barnkonsekvensanalys och barnchecklistor. Barnkonsekvensanalysen ska användas i hela förvaltningen och i alla typer av beslut som rör barn och är tänkt att synliggöra barns bästa. I arbetet med att ta fram rutiner bistår stadens barnombudsman förvaltningen med synpunkter. Arbetet som påbörjats under hösten fortsätter under våren 2017.

Barn och unga ska enligt barnkonventionen ges möjlighet att uttrycka sin mening i frågor som rör dem och deras åsikt ska beaktas i förhållande till mognad och ålder. I verksamheten innebär det att barn och unga ska komma till tals i utredningar och vid uppföljning av insatser. En granskning har gjorts av cirka 40 utredningar avseende barn som är placerade i familjehem och hem för vård eller boende. Syftet med granskning var att se på vilket sätt barnen getts möjlighet att komma till tals och på vilket sätt deras synpunkter tagits tillvara. Resultatet av granskningen visar att barnen i hög grad varit delaktiga och fått möjlighet att uttrycka sin mening.

Parklekarna liksom förskolorna har behandlat barnens rätt att leka genom ”Världens lekdag” med ett globalt perspektiv på barnkonventionen. Barnen på parklekarna dekorerade parklekarnas utomhus miljö med citat från ur barnkonventionen. Barnen genomförde även övningar och diskuterade kring barnkonventionen. På förskolan delas ofta barnen upp i mindre grupper i olika undervisnings- och lärsituationer för att öka barnens inflytande, talutrymme och delaktighet i beslut.

Arbetet med fler mötesplatser för unga med särskilt fokus på HBTQ-personer fortlöper under nästa år.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås helt. Bedömningen grundar sig på det som arbete som utförts och på resultatet av arbetet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
● Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända ♀	252 st			245 st	200 st	tas fram av nämnde	2016

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
av socialtjänsten						n	
Analys							
Könsuppdelad statistik ej tillgänglig.							

Nämndmål:

Enskilda får stöd till ett liv utan våld i nära relation.

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Personer som utsatts för våld i en nära relation samt våldsutövare är nöjda med det stöd de fått. Familjer som fått stöd uppger att våldet har minskat eller upphört.

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås. Under året har 230 våldsutsatta personer, varav 10 män, haft kontakt med relationsvårdsteamet. Det är i stort sett samma antal som under 2015. I syfte att våldet ska upphöra erbjuds stödsamtal och flertalet personer är nöjda med detta stöd. När det uppstår ett akut behov av skydd erbjuds placering i ett skyddat boende alternativt i förvaltningens jourlägenheter (6 lägenheter).

Under året har 64 personer varit placerade, varav 42 kvinnor och 2 män i skyddat boende och 20 kvinnor i förvaltningens jourlägenheter. Sammantaget har 68 barn varit placerade tillsammans med sina föräldrar. 25 placeringar i skyddat boende har avslutats och av dessa har 18 personer, 72 %, lämnat den våldssamma partnern och gått vidare i sin livssituation. I förvaltningens jourlägenheter har 12 personer avslutats under året varav 8 personer (67 %) gått vidare i sin livssituation.

Arbetet med att tidigt komma i kontakt med våldsutövare har förbättrats. När förvaltningen får kännedom om att en person utsatts för våld i nära relationer kontaktas alltid våldsutövaren om den våldsutsatte inte har motsatt sig detta. Förvaltningen har haft kontakt med 84 män vilket är en fördubbling jämfört med 2015. Ungefär hälften av männen har kommit för rådgörande samtal 1-3 gånger. Det är svårt att veta vad dessa samtal har gett för resultat.

Förvaltningen har erhållit statsbidrag för information och utbildning för att öka kunskapen om våld i nära relationer. Utbildningar har genomförts för kuratorer vid Brommageriatriken, personal inom kyrkan och för medarbetare inom förvaltningens olika verksamhetsområden. Det har bland annat resulterat i att medarbetare i större utsträckning vänder sig till Relationsvårdsteamet för konsultation i enskilda ärenden när det finns misstanke om våld. Bland annat märks en ökad efterfrågan av konsultation från äldreomsorgen.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ En årsplan för information och utbildning till personal, myndigheter och samverkanspartner tas fram.	2016-01-01	2016-03-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås delvis. Bedömningen grundar sig på det som arbete som utförts och på resultatet av arbetet.

Gott exempel

En ny form av samarbete mellan beställarenheterna funktionsnedsättning och socialpsykiatri

En del personer kan vara aktuella både inom beställarenheten funktionsnedsättning och beställarenheten socialpsykiatri eftersom de har diagnoser som tillhör bådas målgrupper. På grund av komplex problematik i ett sådant ärende krävs det dubbelkompetens hos handläggare som utreder ansökan om hjälp och stöd. För att resurser ska användas på bästa möjliga sätt och för att underlätta i kontakten med förvaltningen infördes ett nytt arbetssätt under hösten. En biståndshandläggare började då arbeta heltid med dessa komplexa ärenden. Personal- och arbetsmiljöansvar för denna handläggare ligger hos enhetschefen inom enheten för funktionsnedsättning och denna tjänst bekostas av båda enheter (50 % var). När det gäller delegationsordningen (beslutande rätt) samt ekonomiska delen kring insatskostnader har respektive enhetschefer haft regelbunden dialog för att bästa möjliga lösning för förvaltningen och den enskilde skulle uppnås.

Under 2016 har samarbete mellan enheterna avsevärt förbättras bland annat tack vare de tydliga rutinerna för hantering av gemensamma ärenden samt det aktiva arbete som enhetscheferna tagit fram i samverkansmöten. Handläggarna har fått tydligt uppdrag vad som åligger dem i dessa gemensamma ärenden och cheferna ansvar att det fattas ett enhetligt beslut som båda enheter kan stå bakom.

Det är svårt att säga hur stor påverkan de nya arbetsätten har haft under hösten. Förvaltningen upplever att kontakten för den enskilde har blivit enklare genom den ökade samverkan.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
◆ Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	86 %	90 %	80 %	90 %	91 %	88%	2016
Analys Resultatet grundar sig på brukarundersökningen som omfattar personer med insats daglig verksamhet, grupp- och servicebostad samt korttidsboende. Förvaltningen når inte årsmålet för vare sig män eller kvinnor.							
◆ Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens	73 %	73 %	72 %	72 %	74 %	76 %	2016

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)							
Analys	Resultatet grundar sig på brukarundersökningen som omfattar personer med insats daglig verksamhet, grupp- och servicebostad samt korttidsboende. Förvaltningen når inte årsmålet för var sig män eller kvinnor.						
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att stadens inne och utemiljö är tillgänglig och användbar. (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	64 %	63 %	64 %	65 %	67 %	tas fram av nämnden	2016
							
Analys	Resultatet grundar sig på brukarundersökningen som omfattar personer med insats daglig verksamhet, grupp- och servicebostad samt korttidsboende. Förvaltningen når inte årsmålet för var sig män eller kvinnor.						
  Andel personer som upplever att de varit delaktiga i upprättandet av genomförandeplaner	83 %	84 %	83 %		83	Fastställs 2016	2016
							
  Andelen personer med funktionsnedsättning som upplever att de har en fungerande bostad (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	75 %	82 %	64 %	88 %	89 %	tas fram av nämnden	2016
							
Analys	Resultatet grundar sig på brukarundersökningen som omfattar personer med insats daglig verksamhet, grupp- och servicebostad samt korttidsboende. Förvaltningen når inte årsmålet varken för män eller kvinnor.						
  Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	91 %	93 %	87 %	90 %	90 %	90 %	2016
							
Analys	Resultatet grundar sig på brukarundersökningen som omfattar personer med insats grupp- och servicebostad samt korttidsboende. Förvaltningen når årsmålet för män men inte för kvinnor.						
  Nöjda brukare - Daglig verksamhet (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	90 %	93 %	85 %	87 %	89 %	89 %	2016
							
Analys	Resultatet grundar sig på brukarundersökningen som omfattar personer med insats daglig verksamhet. Förvaltningen når årsmålet för män men inte för kvinnor.						

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Nöjda brukare - korttidsboende (stöd och service till personer med funktionsnedsättning) 	93 %	97 %	82 %	92 %	89 %	89 %	2016
Analys Resultatet grundar sig på brukarundersökningen som omfattar personer med insats korttidsboende. Förvaltningen når årsmålet för män men inte för kvinnor.							
  Nöjda brukare - LSS-boende, vuxna och barn (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning) 	86 %	83 %	89 %	88 %	89 %	89 %	2016
Analys Resultatet grundar sig på brukarundersökningen som omfattar personer med insats grupp- och servicebostad samt korttidsboende. Förvaltningen når årsmålet för kvinnor men inte för män.							

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska bygga bort enkelt avhjälpna hinder	2016-01-01	2016-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med äldregruppen göra en översyn av behovet av äldreboende för personer som bor i gruppboende enligt LSS	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Annan ansvarig nämnd			

Nämndmål:

Enskilda i kontakt med förvaltningen får tillgänglig, tillräcklig och tydlig information

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

De målgrupper som tar del av verksamheten uppger att de får tillräcklig och tydlig information. Andelen i brukarundersökningar som uppger att de får ett gott bemötande ökar jämfört med förra året.

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås. Bedömningen grundar sig på det som arbete som utförts och på resultatet av arbetet.

I början av året tog förvaltningen fram en folder i syfte att öka invånarens kunskap om förvaltningens och stadsdelsnämndens ansvar. Foldern beskrev även de största satsningarna under 2016 och hur budgeten fördelas mellan olika verksamhetsområden. Foldern fanns tillgänglig för invånare på medborgarkontor, mötesplatser, i förvaltningens reception samt i digital form på webb.

I februari anordnade förvaltningen en intern mässa för goda exempel för samtliga medarbetare. På mässan visade 15 verksamheter upp goda exempel på hur de arbetat kring bland annat bemötande, delaktighet, arbetsmiljö och samverkan. Medarbetare fick också möjlighet att lyssna till föreläsningar på samma teman. Cirka 700 medarbetare besökte mässan och responsen var mycket positiv. Syftet var att ge medarbetare inspiration och möjlighet att nätverka och lära av varandra.

Under 2015 genomfördes en inventering av kommunikationsmaterial och -vägar som visade på ett behov av nya rutiner för att tillgängliggöra uppdaterat kommunikationsmaterial internt. Under 2016 utvecklades därför en ny rutin och en samarbetsyta för kommunikation där bland annat foldrar och presentationsmaterial finns samlat. I samband med detta har materialet kvalitetssäkrats och uppdaterats i samarbete med enheterna.

Som ett led i att målgruppsanpassa information har kommunikationsfunktionen i samarbete med beställarenheten äldre arbetat fram ett nytt informationsmaterial. Materialet delas ut inför ansökan om stöd respektive vid avslag på ansökan. Under hösten fick 170 personer med insats från äldreomsorgen möjlighet att svara i en brukarundersökning och 98 svarade. På frågan "Jag får bra information av min biståndshandläggare" svarade 78 ja, 3 nej och 9 vet ej.

Under hösten har korta seminarier i att använda stadens mallar och Skype som arbetsverktyg erbjudits för enhetschefer och medarbetare som ett led i att ge enheter verktyg att utveckla kommunikationen.

I slutet av oktober startade förvaltningen ett övergripande Instagramkonto för att stärka närvaron i sociala medier. Kontot fungerar som ett stafettkonto där en ny medarbetare eller verksamhet visar upp sin arbetsvardag varje vecka. Syftet är att sprida kunskap om förvaltningens arbete och ansvarsområden till invånare och andra intressenter samtidigt som medarbetare får möjlighet att lära sig mer om andra verksamheter. I slutet av december hade kontot 320 följare och intresset bland medarbetare att hålla i kontot har varit stort. Under året har också efterfrågan från enheter att starta verksamhetsspecifika Instagramkonton eller Facebooksidor i syfte att utveckla kommunikationen ökat. Under hösten startades bland annat konton inom förskolan och äldreomsorgen.

Under hösten gjorde förvaltningen en normkritisk granskning av bilder i extern och intern kommunikation 2015 och 2016. Granskningen genomfördes med utgångspunkt i diskrimineringsgrunderna och visade på ett behov av mer mångfald i bildval när det gäller representation av etnicitet, ålder, kön, funktionsnedsättning och familjekonstellationer.

Frågorna kring bemötande i stadens brukarundersökningar är något olika utformade. Inom förskolan är andel nöjda i princip oförändrat på frågan om personal bemöter barn och vårdnadshavare respektfullt och ligger på 88 respektive 89 procent. Bland personer med insats inom stöd och omsorg till personer med funktionsnedsättning har andel nöjda med bemötandet av stadens personal minskat från 90 till 86 procent från föregående år.

Undersökningen visar att män är mer nöjda än kvinnor. För enskilda på särskilt boende inom äldreomsorgen anger 94 procent att de alltid eller oftast blir bra bemötta av personalen jämfört med 92 procent 2015. Motsvarande siffra för hemtjänsten inom äldreomsorg är oförändrat jämfört med 2015 och ligger på 96 procent. Respektive verksamhetsområde kommer under 2017 fortsätta arbetet med att analysera resultaten för att öka andelen som är nöjda med bemötandet.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Alla enheter håller information på webb och intranät uppdaterad och tillgänglig (Program för delaktighet).	2016-01-01	2016-06-30	
✓	Enhetschefer får möjlighet att delta i korta seminarier och workshops på olika teman som bland annat rör kommunikation.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Förvaltningen anordnar en intern mässa för att sprida goda exempel mellan verksamheter.	2016-01-01	2016-06-30	
✓	Förvaltningen ser över hur de övergripande kommunikationskanalerna används och hur de kan utvecklas.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Förvaltningens sidor på Jämför service för t.ex. förskolor, medborgarkontor och parklekar kompletteras med bildsymboler som visar om lokalerna är tillgänglighetsanpassade (Program för delaktighet).	2016-01-01	2016-03-31	
✓	Kommunikationsfunktionen tar i samarbete med enheter fram nya rutiner för att följa upp informations- och kommunikationsinsatser.	2016-01-01	2016-06-30	

Nämndmål:

Enskilda på grupp- och servicebostad, daglig verksamhet och korttidsboende är nöjda med sin insats

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Resultatet i brukarundersökningen på frågan avseende om hur nöjda de är ska öka i jämförelse med föregående år.

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås. Bedömningen baseras på resultatet av det arbete som utförts under perioden.

Förvaltningens chefer har deltagit i en föreläsning om personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Syftet med föreläsningen var att cheferna ska få mer kunskap om gruppen och att därigenom se fördelar med att anställa personer med olika typer av funktionsvariationer.

Varje år görs en brukarundersökning som omfattar personer med insats daglig verksamhet, grupp- och servicebostad samt korttidsboende. Resultatet för 2016 visar att brukarna är nöjda och att årsmålen nås. Men om resultaten delas upp på kvinnor och män framkommer att målen endast nås för män och inte för kvinnor. Enheterna, både på beställar- och utförarsidan, har börjat analysera resultaten och blivit tydligare i sina planer för nästa år att både män och kvinnor ska vara nöjda med de insatser de har.

Brukare i daglig verksamhet, grupp- eller servicebostad eller inom personlig assistans är delaktiga och har inflytande över upprättandet av den individuella genomförandeplanen. Insatserna är utformade med respekt för brukarens önskemål och följs upp regelbundet och uppdateras vid behov. Brukaren får hjälp till boendeanpassning genom habiliteringscenter, om behov finns. Den enskilde brukaren får stöd att ta sig till och från aktiviteter som hon eller han vill delta i. På flera av grupp- och servicebostäderna har brukarna husmöten där de bland annat får information om och råd kring en hälsosam livshållning. Där kan brukarna också framföra

förslag på och planera för gemensamma aktiviteter, framföra synpunkter på verksamheten med mera. Ett förslag som kom upp på ett husmöte var att träffas flera brukare från flera olika boenden. Detta har resulterat i lördagsträffar i Vita villan i Smedshagen. På träffarna bestämmer brukarna själva vad de vill göra. Det kan till exempel vara matlagning, filmkväll eller andra sociala aktiviteter.

Under året återgick sex enheter till kommunal regi efter att ha drivits på entreprenad. Det var Backlura gruppbostad, Råcksta servicebostad, Nälsta gruppbostad, Svärdsiljans gruppbostad, Astrakan daglig verksamhet, Containerråttan daglig verksamhet och Praktik centrum daglig verksamhet. Merparten av medarbetarna valde att följa med vid övergången vilket bland annat är positivt för brukarnas kontinuitet.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Enskilda med funktionsnedsättning får meningsfulla arbeten genom samverkan med Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Jobbtorg och kommunala arbetsgivare.	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Invånarna upplever att inne- och utemiljö är tillgänglig

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Tillgängligheten till förvaltningens lekplatser, parker och badplatser ökar. Fler av förvaltningens lokaler är tillgänglighetsanpassade i högre grad. Resultatet i brukarenkäten förbättras på frågan om hur brukarna upplever stadens inne och utemiljö (65).

Analys

På samtliga lekplatser har förvaltningen satt upp informationsskyltar om vart man kan vända sig för felanmälan, larmnummer till Räddningstjänsten samt platsens namn.

Asfalteringar av parkvägar har utförts på 11 olika platser/ sträckor i stadsdelsområdet.. Trappan på Tärpilsgränd har rustats upp och fått nya handledare samt ny barnvagnsramp. Nya handledare har satts upp på Ängshavrebacken, Liden samt Blomsterkungsvägen. Trappan från Maltesholmstorget ner mot parkleken Stråket har totalrenoverats och fått nya parkbänkar samt papperskorgar. Trappan Badhusvägen/ Vidholmsbackarna har även den renoverats.

Ny LED belysning har installerats vid lekplatsen Mimosan samt bollplanen vid Kurirgatan

Under året har ett program för Strandbaden tagits fram där man bland annat har titta på hur man kan förbättra skyltningen samt var skyltarna ska placeras.

Dörrautomatik finns monterat på alla dörrar förvaltningen råder över och där behov har funnits.

I förvaltningshuset ha samtliga arbetsplatsers belysning bytts ut till LED.

Förvaltningens reception är renoverad under året och receptionen är mer tillgänglig med bland annat bättre kontraster mellan golv och vägg samt bättre belysning. Inredningen är tillgänglighetsanpassad såväl som de tekniska utrustningarna. Renoveringen har också gjort

receptionen mer välkomnande och modern men med bibehållen säkerhet.

Hänvisningsskyltar på Hässelby torg är trafikkontorets ansvarsområde och är inte monterat under året men en god dialog mellan förvaltningen och trafikkontoret förs runt Hässelby torgs utveckling. Torget ska utvecklas för att bli mer tillgängligt och mer levande och hänvisningsskyltar blir en del i en mer omfattande utveckling av torget

Ramper in till förvaltningens lokaler finns nu på alla platser i stadsdelsområdet. Hässelby torg 20-22 är fortsatt en problematisk plats då förvaltningen inte råder över torget och ingången till byggnaden.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Belysningen på lekplatser uppgraderas (Program för delaktighet).	2016-01-01	2016-12-31	
✓ Dörrautomatik installeras på dörrar i offentliga lokaler (Program för delaktighet).	2016-01-01	2016-12-31	
✓ Förbättra tillgängligheten till förvaltningens reception (Program för delaktighet).	2016-01-01	2016-12-31	
🕒 Hänvisningsskyltning på Hässelby torg (Program för delaktighet).	2016-01-01	2016-12-31	
Analys			
Hänvisningsskyltar på Hässelby torg är trafikkontorets ansvarsområde och är inte monterat under året men en god dialog mellan förvaltningen och trafikkontoret förs runt Hässelby torgs utveckling. Torget ska utvecklas för att bli mer tillgängligt och mer levande och hänvisningsskyltar blir en del i en mer omfattande utveckling av torget			
✓ Kontorsbelysningen uppgraderas i förvaltningshuset (Program för delaktighet).	2016-01-01	2016-12-31	
✓ Kontrasterande färg på första och sista trappsteg i trapphus appliceras (Program för delaktighet).	2016-01-01	2016-12-31	
✓ Möbleringen i förvaltningens reception uppdateras och tillgängliggörs (Program för delaktighet).	2016-01-01	2016-12-31	
✓ Ramper installeras till utvalda entréer (Program för delaktighet).	2016-01-01	2016-12-31	
✓ Skyltning på lekplatser med namn och information om felanmälan (Program för delaktighet).	2016-01-01	2016-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås delvis. Bedömningen grundar sig på det som arbete som utförts och på resultatet av arbetet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
◆ Andel brukare med boendestöd som anser att de har inflytande över det stöd de får av sina boendestödjare.	82 %	87 %	78 %		100 %	fastställs 2016	2016
Analys							
Resultatet grundar sig på brukarundersökningen för personer som har insatsen boendestöd inom socialpsykiatri.							

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel brukare på stadens gruppboenden som anser att de har inflytande över det stöd de får. 	77 %	78 %	76 %		75 %	fastställs 2016	2016
Analys Resultatet grundar sig på brukarundersökningen som omfattar personer med insats daglig verksamhet, grupp- och servicebostad samt korttidsboende. Förvaltningen når årsmålet för män och kvinnor.							
  Andel vårdnadshavare till barn i förskolan som anser att de har möjlighet till delaktighet och inflytande i verksamheten 	76,98 %	77,95 %	75 %		82 %	82%	2016
Analys Årsmålet nås delvis. Andelen föräldrar till pojkar är något mer nöjda med delaktigheten och inflytandet i förskolan än föräldrar till flickor. Förvaltningens förskolor analyserar resultatet och skriver handlingsplaner för ökad andel nöjda föräldrar.							
  Andel äldre med hemtjänst som anser att personalen tar hänsyn till deras åsikter och önskemål om hur hjälpen ska utföras 	83 %	85 %	82 %		86 %	86%	2016
Analys Resultatet grundar sig på Socialstyrelsens brukarundersökning. Förvaltningen uppnår inte årsmålet.							

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna initiera en satsning för att stärka ungas organisering och öka kunskaperna om mänskliga rättigheter.	2016-01-01	2016-12-31	
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ta fram förslag på hur det civila samhället kan stärkas, med särskilt fokus på ytterstaden och kvinnors organisering, samt bidra till att förutsättningar skapas för att det civila samhället kan göras delaktigt i stadens utveckling, i enlighet med det arbete som pågår inom ramen för den sociala hållbarhetskommisionen	2016-01-01	2016-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska utarbeta lokala utvecklingsprogram i samverkan med invånare och i samarbete med stadens övriga nämnder och styrelser	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Enskilda har inflytande på verksamhetens innehåll

 Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Målen för indikatorerna tillhörande kommunfullmäktiges mål 4.7 nås. Resultatet på frågan avseende delaktighet i brukarundersökningen inom funktionsnedsättning ökar i jämförelse med föregående år.

Analys

Resultatet i förskoleundersökningen visar att andelen föräldrar till pojkar är något mer nöjda med delaktigheten och inflytandet i förskolan än föräldrar till flickor. Förskoleenheterna har analyserat resultatet och skrivit handlingsplaner för att öka andelen nöjda föräldrar. Planerna har tagits upp på enheternas föräldramöten. Enheterna fortsätter arbetet med att stärka föräldrarnas delaktighet, exempelvis genom att bjuda in till olika former av föräldrasamverkan som workshops och vernissage.

I grupp- och servicebostäder, boendestöd och hemtjänst har resultaten på brukarenkäter och egna uppföljningar analyserats inför verksamhetsplaneringen till 2017. Några av resultaten visar att kvinnor och män inte är lika nöjda med sitt inflytande över de stöd de får.

I grupp- och servicebostäder har både individuella samtal och gruppsamtal erbjudits och genomförts för att ge brukare och deras närstående möjlighet att ge synpunkter på verksamheten. De boende på gruppboendena har genomfört regelbundna husmöten där de boende kan lämna förslag på förbättringar av verksamheten eller föreslå gemensamma aktiviteter.

Inom personlig assistans har stödperson eller enhetschef träffat den enskilde i hemmet och följt upp genomförandeplanen. I samband med uppföljning har frågor ställts om upplevelsen av trygghet, inflytande delaktighet och bemötande. Svaren har sedan använts i utvecklingsarbetet av den enskildes insats.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Enheterna utvecklar sina verksamheter efter de analyser de gjort av resultaten i brukarundersökningarna och andra synpunkter från brukarna.	2016-01-01	2016-03-31	
✓ Verksamheten fortsätter arbetet med inriktning på att stärka målgruppens delaktighet.	2016-01-01	2016-12-31	
✓ Återkommande gruppaktiviteter på stadsdelens mötesplatser skapas riktade till olika målgrupper som ska leda till ökat engagemang och delaktighet.	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Enskilda på grupp- och servicebostäder, korttidsboende och daglig verksamhet är delaktiga och kan påverka insatsens utformning

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Enskildas upplevelse av delaktighet och/eller inflytande ökar jämfört med förra året. Resultatet på frågan avseende delaktighet i brukarundersökningen inom funktionsnedsättning ökar i jämförelse med föregående år.

Analys

I brukarundersökningen för 2016 uppger 76 procent av kvinnorna och 78 procent av männen på gruppboenden inom stadsdelsområdet att de anser att de har inflytande över det stöd de får. Målet som var att 75 procent skulle uppge att de hade inflytande uppnås därmed.

Beställarenheten funktionsnedsättning har gjort uppföljningar av genomförandeplaner under året. Alla genomförandeplaner har inte följt upp. Enheten planerar att prioritera fler uppföljningar av genomförandeplaner under 2017.

Inom beställarenheten funktionsnedsättning utreds 85 procent enligt DUR (Dokumentation, Utvärdering, Resultat) vilket var målet för 2016.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Beställarenheten följer upp att genomförandeplanerna motsvarar beställda insatser.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Beställarenheten har inte följt upp alla genomförandeplaner. Under 2017 så kommer enheten att prioritera uppföljning av genomförandeplaner i större utsträckning än under 2016.			

Nämndmål:

Invånarna har inflytande i stadsdelsområdets utveckling

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förtroendet för förvaltningen ökar jämfört med förra året. Andelen medborgarförslag ökar jämfört med 2015 (november 38 st).

Analys

Förvaltningen har tagit fram ett *lokalt utvecklingsprogram* som ska pågå under 2016-2021. Utifrån data från stadens rapport Skillnadernas Stockholm, Sweco samt genom dialoger med medarbetare och medborgare har förvaltningen fokuserat på tre övergripande områden:

- Trygghet och tillgänglighet
- Barn och unga
- Arbete och försörjning

Det lokala utvecklingsprogrammet skickades på remiss till demokratirådet och flera fackförvaltningar inom staden. I samband med programmet anordnade förvaltningen tillsammans med stadsledningskontoret ett kunskaps- och metodseminarium. Syftet var att erbjuda verktyg och tips för att arbeta vidare med det lokala utvecklingsprogrammet. På seminariet deltog drygt 100 personer, främst medarbetare och förtroendevalda från Hässelby-Vällingby men även representanter från kulturförvaltningen, exploateringskontoret, Stockholmshem, utbildningsförvaltningen, Farsta stadsdelsförvaltning och Skarpnäck stadsdelsförvaltning. I utvärderingen av konferensen framkommer det att majoriteten var mycket nöjda med konferensen.

Vidare har förvaltningen i syfte att stärka invånarnas inflytande bland annat arbetat med följande:

- Tjej- och killforum har bedrivits i syfte att stärka ungas inflytande. Forumen leds av unga som formar innehållet tillsammans med deltagarna.
- Dialogmånad har utförts på Bibblerian som gav invånare möjlighet att uttrycka sina åsikter kring aktiviteter, lokaler samt öppettider statistik.

- Förvaltningens medborgarvärdar arbetar kontinuerligt utifrån behov som identifierats i området. Enskilda invånare har haft möjlighet att förmedla sina synpunkter till medborgarvärdar. Synpunkterna har dokumenterats i dagliga rapporter som vidare behandlats på veckovisa avstämningsmöten.
- Parklekarna har arbetat med riktade gruppaktiviteter utifrån ungas intressen såsom skate, kickbike, disco, odling, keramik och turneringar.
- Ett demokratiråd med representanter från sju föreningar verksamma i stadsdelsområdet. Rådet har träffats två gånger och har varit remissinstans till förvaltningens lokala utvecklingsprogram.
- En föreningsmessa på Trappan i Vällingby med 18 deltagande föreningar. Mässan arrangerades i samband med "Kulturen 60 år i Vällingby" i samverkan med medborgarhuset och stadsteatern Trappan. En kartläggning av föreningar i stadsdelsområdet har genomförts och under nästa år planeras en utformning av en samverkansmodell.

Förvaltningen ser även att medborgarkontoret Bibblerian i Hässelby gård har ett högt antal besökare och antal behandlade ärenden av har ökat i jämförelse med samma period föregående år. Medborgarvärdarna når en större grupp invånare än tidigare år och har under perioden arbetat proaktivt med att hänvisa invånare till olika instanser bland annat nätbaserade servicetjänster, nämndmöten, mötesplatser och fritidsgårdar.

Medborgarförslag

Under året har 16 medborgarförslag inkommit till stadsdelsnämnden. Av dessa berörde 7 nämndens ansvarsområde. I de fall det fanns en annan ansvarig nämnd inom staden har medborgarförslaget inklusive nämndens beslut skickats till berörd nämnd. I dagsläget har facknämnderna inget uppdrag att behandla eller återkoppla medborgarförslag som vidarebefordras till dem. I samband med verksamhetsberättelsen har förvaltningen frågat respektive nämnd om vad som hänt med medborgarförslaget. Redovisas som en kommentar under respektive förslag.

De flesta av medborgarförslagen är förknippade med en stor investeringskostnad vilket gör det svårt att verkställa förslagen det år förslaget kommer. Som exempel kan ges att en hundrastgård kostar mellan 600- 700 tkr att anlägga. Medborgarförslagen får som oftast prövas i kommande års prioriteringar inom den investeringsbudget som finns till upprustning och ombyggnad i stadsdelsområdet.

1. Medborgarförslag om snöröjning.
Området snöröjs.
2. Miljö, vegetariska livsmedel, djurhållning med mera.
Utanför nämndens rådighet.
3. Utomhusgym vid Hästparken intill Mäster Davids gränd i Hässelby villastad.
Prövas i kommande budgetarbete.
4. Hållplats för Flexen utanför Växthuset.
Överlämnat till SL.

5. Skridskobana vid Vällingbyskolan.
Överlämnat till idrottsnämnden.
Kommentar: Ingen uppgift.
6. Parkeringsbestämmelser på Dalkärrensleden i Vällingby.
Överlämnat till trafiknämnden.
Kommentar: Skickades som ett överklagande till Länsstyrelsen. Länsstyrelsen avslog överklagandet i somras.
7. Upprustning av Backluraskolans idrottsplats.
Överlämnat till SISAB
Kommentar: Ingen uppgift.
8. Städning och skötsel av gator i Vällingby, Vinsta.
Överlämnat till trafiknämnden.
Kommentar: Inlagt i synpunktsportalen av trafikkontoret. Avslutat.
9. Utomhusgym vid idrottsplatsen Hässelby IP.
Överlämnat till idrottsnämnden.
Kommentar: Anmälades till nämnden och lades till handlingarna.
10. Informationstavlor vid Maltesholmsbadet/Grimsta naturreservat.
Förvaltningen har satt upp skyltar.
11. Skateboardramp för nybörjare.
Prövas i kommande budgetarbete.
12. Förbjuda cirkusar med djur på kommunal mark.
Nämnden ingen rådighet.
13. Skateboardramp på flera ställen.
Prövas i kommande budgetarbete.
14. Hundrastgård vid Nälstastråket.
Hundrastgård anlades under 2016 i Grimsta.
15. Konstgräsplan vid Grötfatet.
Prövas i kommande budgetarbete.
16. Ny grundskola i Hässelby södra villastad.
Överlämnat till utbildningsnämnden.
Kommentar: Utbildningsnämnden behandlar skrivelsen på sitt sammanträde i mars 2017.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Dialogen med stadsdelens ungdomar skall stärkas genom utveckling av formen för ungdomsforum.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Ett utvecklingsprogram som beskriver lokala utvecklingsområden, för att uppnå vision 2040 - en stad för alla, tas fram.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Förvaltningen i samverkan med föreningslivet anordnar en föreningsmessa där civilsamhället med både föreningsliv och sociala nätverk ges tillfälle att medverka.	2016-03-01	2016-11-30	
✓	Förvaltningen inrättar ett demokratiråd.	2016-01-01	2016-06-30	
✓	Förvaltningen ska öka medborgarnas kunskap om möjligheten att påverka stadsdelens utveckling.	2016-01-01	2016-12-31	
!	I samarbete med Sveriges ungdomsråd arbeta vidare med att engagera unga i samhällsfrågor via vårt lokala ungdomsråd.	2016-01-01	2016-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås helt. Bedömningen grundar sig på det som arbete som utförts och på resultatet av arbetet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel elektroniska inköp	39 %					Tas fram av nämnden	VB 2016
<p>Analys</p> <p>Förvaltningen gick i drift med systemet under året varför inget årsmål sattes. Andelen har ökat under året från 31 % i tertialrapport 2 till 39 % i verksamhetsberättelsen. I slutet av året återgick ett antal utförarverksamheter i kommunal regi. Dessa enheters inköp har inte helt kunna ske via e-handel vilket påverkar utfallet.</p>							

Nämndmål:

Vid upphandling ställs tydliga krav på kvalitet och socialt ansvarstagande

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Andelen elektroniska inköp ökar. Stadens nya program för inköp och upphandling med klausul för antidiskriminering och meddelarfrihet är implementerad

Analys

Förvaltningen bedömer att målet nås under året. Bedömningen baseras på resultatet av det arbete som utförts under perioden och på att förväntat resultat bedöms nås under året.

Projektet Effektivt inköp avslutades i maj. Inköp inom de avtalsområden som är anslutna genomförs nu till stor del elektroniskt, så kallad e-handel. Efter en viss invänjningsperiod kan

nu förvaltningen se att en betydande andel av enheterna nu gör majoriteten av sina inköp elektroniskt. Ambitionen är att ytterligare öka andelen elektroniska inköp varefter fler avtalsområden ansluts. En effekt av ökad användning av stadens e-handel är att avtalstrohet ökar och kostnadsbesparingar görs.

Förvaltningen har under året haft stöd av serviceförvaltningen i samtliga upphandlingar vilket är en garant för att gällande riktlinjer och program tillämpas.

Uppföljning av ekonomi och särskilda satsningar

Analys av resultaträkning - uppföljning av driftbudget

	Budget	Utfall	Avvikelse	Bokslut
Mnkr, netto	2016	2016	2016	2015
Intäkter	-336,8	-346,8	10,0	-289,5
Kostnader	2 131,2	2 140,3	-9,1	2 016,4
Netto före resultatdispositioner	1 794,4	1 793,5	0,9	1 726,9
Avvikelse mot budget			0,9	1,4
Återföring av resultat från föregående år			30,4	29,6
Överföring av resultat till nästkommande år			-30,6	-30,4
Totalt efter resultatdispositioner			0,7	0,5

Den i verksamhetsplanen 2016 av kommunfullmäktige tilldelade budgeten på 1 751,1 mnkr netto har justerats under året i samband med kommunstyrelsens beslut i avstämningsärende och tertialrapporter med 43,3 mnkr netto. Justeringarna beror främst på prestationsförändringar inom förskolan och stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Slutlig budget för 2016 uppgår till 1 794,4 mnkr netto. Ovan redovisas utfallet i bokslut jämfört med slutlig budget 2016.

Bokslutet 2016 redovisar nettokostnader om 1 793,5 mnkr, vilket ger ett överskott för nämnden med 0,9 mnkr, före resultatdispositioner. Nämndens resultat 2016 efter resultatdispositioner visar ett överskott om 0,7 mnkr.

Störst överskott visar förskoleverksamhet samt nämnd- och förvaltningsadministration. Störst underskott har individ- och familjeomsorgen, stöd och service till personer med funktionsnedsättning och äldreomsorgen.

Resultatenheterna inom förskolan och äldreomsorgen överförde sammantaget ett överskott om 30,4 mnkr från 2015 till 2016. Resultatenheterna ökade sitt överskott under 2016 med 0,2 mnkr och överför därmed 30,6 mnkr till 2017.

Lönerörelse 2016

	Ökning i % kommunal	Ökning i % övriga förbund	Ökning i % totalt
Nämnd och förvaltningsadministration	-	1,21	1,21
Avdelningen för individ- och familjeomsorg	-	2,50	2,50
Avdelningen förskola	2,22	2,36	2,29
Avdelningen för utförare äldre, funktionsnedsatta, socialpsykiatri	3,23	2,08	3,02
Avdelningen för beställare äldre, funktionsnedsatta, socialpsykiatri	-	3,10	3,10
Medborgarservice- och fritid	2,48	1,59	2,2
Totalt	2,66	2,34	2,49

I nämnd och förvaltningsadministration ingår strategi- och internservice, personal och ekonomi

Totala kostnader för löner och sociala avgifter uppgick till 778,4 mnkr vilket är en ökning

med 4,3 procent jämfört med 2015. Detta innebär att antalet anställda har ökat med ca 1,7 procent jämfört med föregående år. Lönekostnaden står för 36,4 procent av förvaltningens totala bruttoomslutning vilket är något lägre jämfört med 2015. Lönerörelsen för 2016 medförde en ökning om 2,49 procent. Kommunals avtalsområde hade en löneökning på 2,66 procent och övriga förbund hade en genomsnittlig löneökning på 2,34 procent.

Utfall jämfört med prognoser under året

Mnkr, netto	Prognos T1/2016	Prognos T2/2016	Utfall 2016	DiffBokslut - T2
Netto före resultatdispositioner	1775,9	1790,1	1793,5	3,4
Avvikelse mot budget före resultatdispositioner	-2,8	-2,0	0,9	2,9
Förskolornas överskott från 2015	24,6	24,6	24,6	
Äldreomsorgens överskott från 2015	5,8	5,8	5,8	
Förskolornas överskott till 2017	-23,8	-24,6	-26,8	
Äldreomsorgens överskott till 2017	-3,8	-3,8	-3,8	
Avvikelse mot budget efter resultatdispositioner	0,0	0,0	0,7	0,7

Årsmålet för indikatorn för prognossäkerhet uppnås för 2016. Nettokostnaderna i bokslutet uppgår till 1793,5 mnkr vilket är 3,4 mnkr mer än vad som prognostiserades i tertialrapport 2. Avvikelsen mot budget efter resultatdispositioner uppgår i bokslutet till 0,7 mnkr vilket är 0,7 mnkr högre än vad som prognostiserades i tertialrapport 2. Det motsvarar en avvikelse med 0,03 procent av bruttoomslutningen.

Budgetutfall per verksamhetsområde

Verksamhet (mnkr, netto)	Justerad budget 2016		Utfall 2016		Avvikelse	Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto	2015
Nämnd- och förvaltningsadministration	63,7	-1,6	52,8	-2,6	11,8	18,3
<i>varav demokratiutveckling</i>	9,2	0,0	9,2	0,0	0,0	0,0
Individ- och familjeomsorg	352,5	-145,9	372,5	-133,6	-32,2	-23,2
<i>varav socialpsykiatri</i>	51,6	-0,9	52,9	-7,6	5,4	0,3
Stadsmiljö, inkl avskrivningar & räntor	26,0	-0,2	26,5	-0,3	-0,4	-0,8
<i>varav avskrivningar och internränta</i>	6,8	0,0	6,9	0,0	-0,1	0,2
Förskoleverksamhet	403,6	-24,0	386,9	-29,5	22,2	26,0
Äldreomsorg	719,1	-124,9	739,5	-141,2	-4,0	-13,0
Stöd- och service till personer med funktionsnedsättning	369,7	-23,7	375,6	-23,3	-6,3	-7,0
Verksamhet för barn, kultur och fritid	34,0	-3,4	30,3	-3,7	4,0	2,6
Arbetsmarknadsåtgärder	29,8	-6,7	29,2	-6,4	0,3	-1,6
Ekonomiskt bistånd	132,8	-6,4	126,9	-6,2	5,6	0,1
<i>varav handläggning</i>	32,9	0,0	37,0	-1,6	-2,5	-0,3
Övrig verksamhet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Total drift	2 131,2	-336,8	2 140,3	-346,8	0,9	1,4
Resultatenheternas överskott från 2015					30,4	29,6
Resultatenheternas överskott till 2017					-30,6	-30,4
Totalt efter resultatöverföringar					0,7	0,5

Nämnd- och förvaltningsadministration

Verksamhet Mnkr	Just budget 2016		Utfall 2016		Avvikelse	Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto	2015
Nämnd	2,2	0,0	2,0	0,0	0,2	-0,2
Administration	34,8	0,0	25,8	0,0	9,0	10,7
Övergripande IT-omkostnader	12,0	0,0	11,8	0,0	0,2	0,1
Övrigt	3,9	-0,8	2,5	-1,8	2,4	7,7
Summa nämnd och förvaltning	52,9	-0,8	42,1	-1,8	11,8	18,3
Demokratiutveckling	10,0	-0,8	10,0	-0,8	0,0	0,0
Summa	62,9	-1,6	52,1	-2,6	11,8	18,3

Nämnd- och förvaltningsadministration redovisar ett överskott om 11,8 mnkr. Överskottet beror bl.a. på effektiviseringsåtgärder, senarelagd rekrytering, vakanser vid föräldradedighet, restriktivitet avseende inköp samt icke-budgeterade intäkter.

Demokratiutveckling redovisar ett resultat i balans med budget.

Individ- och familjeomsorg

Verksamhet Mnkr	Just budget 2016		Utfall 2016		Avvikelse	Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto	2015
Gem. kostnader	5,9	0,0	7,1	-1,4	0,2	0,0
Barn och ungdom	222,1	-104,2	263,6	-109,1	-36,6	-22,6
Vuxeninsatser	44,6	-12,5	48,9	-15,5	-1,3	-0,6
Socialpsykiatri	56,4	-5,7	52,9	-7,6	5,4	0,3
<i>Varav utförare soc psyk</i>					0,3	-0,3
Summa	329,0	-122,4	372,5	-133,6	-32,2	-23,2

Individ- och familjeomsorgen redovisar ett sammantaget underskott om 32,2 mnkr.

Gemensamma kostnader och ledning redovisar ett överskott om 0,2 mnkr.

Socialpsykiatri redovisar sammantaget ett överskott om 5,4 mnkr, varav myndighetsutövning 5,1 mnkr och utförarenheter 0,3 mnkr. Myndighetssidans överskott beror primärt på att några placeringar avslutades tidigare än det var planerat på grund av dödsfall, flytt eller försämrad hälsa. Enheten har också erhållit extra priomedel från socialförvaltningen.

Socialpsykiatri

Insats (antal)	Budget 2016		Utfall 2016	
			Dec	Snitt/år
Gruppboende	27	28	27,5	
HVB	16,6	9,3	10,3	
Stödboende	24	19	18,5	
Boendestöd nivå 1 antal personer	108	80	84,9	
Boendestöd nivå 2 antal personer	51	44	37,4	
Boendestöd nivå 3 antal personer	5	7	5,6	

Vuxen

Vuxenenheten redovisar ett underskott om 1,3 mnkr. Underskottet kan härledas till ökade kostnader för stödboende och HVB för vuxna missbrukare.

Vuxen

Insats (antal)	Budget 2016		Utfall 2016	
			Dec	Snitt/år
Hem för vård och boende, HVB 1311	3,2	5	3,9	
LVM och § 12-placeringar	2,2	1	1,1	
Stödboende	13,6	15	16,5	
Försöks- tränings- och jourlägenheter			-	-
redovisas i T1, T2 och bokslut	201	185	180,5	

Barn och ungdom samt ensamkommande flyktingbarn

Insatser för barn och ungdom samt ensamkommande flyktingbarn redovisar ett underskott om 36,6 mnkr. Underskottet beror primärt på ökade kostnader för placering av barn och ungdomar. De placeringar som har ökat under året är §12-hem, stödboende samt jourhem.

Utöver de ökade kostnaderna för placering har även konsultkostnaderna varit fortsatt höga under året. Under slutet av året har dock användandet av konsulter minskat tack vare att fler socialsekreterare har kunnat anställas. Även kostnader för handläggning och placering av ensamkommande flyktingbarn är en bidragande orsak till underskottet inom barn och ungdom.

Barn och ungdom

Antal helårsplatser	Budget 2016		Utfall 2016
			Dec
§ 12 Hem	1		4
HVB-hem	8		4
Stödboende	1,6		12
Journaler	23		33
Ensamkommande flyktingbarn	-		217
			Snitt/år
			2,7
			7,8
			8,6
			34,1
			222

Stadsmiljöverksamhet inklusive avskrivningar och internränta

Stadsmiljö inklusive avskrivningar och internränta redovisar ett underskott om sammanlagt -0,4 mnkr. Resultatet härrör till sig till stadsmiljö -0,3 mnkr respektive avskrivningar och internränta -0,1 mnkr. Underskottet inom stadsmiljö beror på ökade kostnader för tilläggsarbeten jämfört med budget.

Medel för naturreservat

Stadsdelsnämnden ansökte i verksamhetsplanen om 2,0 mnkr från centrala medelreserven för att under 2015 utföra skötsel och underhåll av det kommande naturreservatet Kyrkhamn samt ytterligare åtgärder för att bevara de befintliga naturvärden som finns i Grimsta naturreservat varav 1,5 mnkr beviljades. Pengarna har primärt använts till slyröjningar/gallringar för att hindra igenväxning, vassklippning samt slätter/slyröjning av ängsytter.

Förskoleverksamhet

Verksamhet	Just budget 2016		Utfall 2016		Avvikelse	Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto	2015
Förskolepeng till enheterna	274,2	0,0	274,2	0,0	0,0	0,0
Hyror, lokaldrift och lokalåtgärder	62,7	0,0	54,4	0,0	8,3	8,3
Barn i behov av särskilt stöd	36,4	-1,0	37,9	-1,2	-1,3	0,0
Öppen förskola	2,3	0,0	1,7	0,0	0,6	0,0
Barnomsorgsavgift	0,0	-21,5	0,0	-21,5	0,0	0,0
Övrigt	28,0	-1,5	18,7	-6,8	14,6	17,7
Summa	403,6	-24,0	386,9	-29,5	22,2	26,0
Resultatfond från 2015, överskott					24,6	22,4
Resultatfond till 2017, överskott					-26,8	-24,6
Summa efter Resultatöverföring					20,0	23,8

Förskoleverksamheten redovisar ett överskott om 22,2 mnkr före resultatöverföring och ett överskott om 20,0 mnkr efter resultatöverföring.

Överskottet beror i första hand på lägre kostnader för lokalhyra och lokalunderhåll, bland annat på grund av framflyttade startdatum för nyproducerade förskolor. Även kostnader för

barnomsorg på obekvämlig arbetstid blev lägre än budgeterat då antalet familjer som ansökt om barnomsorg på obekvämlig arbetstid var färre än beräknat. Vakanser inför rekrytering av förskolechefer och förskolepsykolog har också medfört ett överskott..

Barnomsorgsgarantin uppfyllades under hela året. Antalet inskrivna barn minskade något under 2016. Inskrivna barn i snitt var 2548 barn per månad. En minskning på 71 barn jämfört mot budgetprognosen 2016. Antal barn per grupp var 15,3 och antal barn per anställd årsarbetare var 4,6 barn.

Förskoleverksamhet

Antal inskrivna barn	Budget 2016 Utfall 2016		
		Dec	Snitt/år
1-3 år fsk	971	1 417	1 179
4-5 år fsk	1 634	1 044	1 356
1-3 år fdh	0	0	0
4-5 år fdh	0	0	0
Allmän fsk	14	16	14
Totalt	2 619	2 477	2 548

Äldreomsorg

Verksamhet	Just budget 2016		Utfall 2016		Avvikelse Netto	Avvikelse 2015
	Mnkr	Kostnader	Intäkter	Kostnader		
Beställare och avdelningsledning					-4,2	-15,0
Utförarenheter					0,2	0,4
Resultatenheter					0,0	1,6
Summa		719,1	-124,9	739,5	-4,0	-13,0
Resultatfond från 2014, överskott					5,8	7,1
Resultatfond till 2016, överskott					-3,8	-5,8
Summa efter överföring					-2,0	-11,7

Äldreomsorgen redovisar ett resultat om -4,0 mnkr före överföring av resultatenheternas resultat och -2,0 mnkr efter resultatöverföring.

Beställare och avdelningsledning

Beställare och avdelningsledning redovisar sammantaget ett resultat om -4,2 mnkr, varav beställarenhetens underskott för placeringar är -11,1 mnkr. Underskottet härrör sig till största del av att behovet av heldygnsplatser på vård- och omsorgsboende är fortsatt stort och inte har minskat till de nivåer som befolkningsprognosen från Sweco indikerat. En individuell bedömning görs alltid vid ansökan om insats. Vid ansökan om vård- och omsorgsboende prövas i de flesta fall en utökning av hemtjänstinsatser innan vård- och omsorgsboende beviljas. Trots vidtagna åtgärder såsom att bland annat förstärka kompetensen vid ärendedragning för att säkra att rätt insats och omfattning beslutas samt genomförande av tätare uppföljning av hemtjänst- och korttidsplaceringar har underskottet inte kunnat undvikas.

Insatser enligt SoL för äldre

	Budget 2016	Utfall 2016	
		Dec	Snitt/år
Hemtjänst (antal beställda Dagtimmar)	38 552	48 721	44 689
Hemtjänst (antal personer)		1 349	1 328
Servicehus (antal timmar)	6 100	6 113	6 068
Servicehus (antal personer)		110	110
Vård- och omsorgsboende (antal heltidsplatser)	478	486	494

Utförarenheter

Hemtjänsten

Enheterna redovisar ett samlat resultat om -0,7 mnkr. Under året har antalet hemtjänststärkanden i kommunal regi ökat. Enheterna har även arbetat målmedvetet att optimera scheman och bemanning för att få en så effektiv verksamhet som möjligt. Samtidigt har man även säkerställt att den utförda tiden är korrekt och därmed ökat intäkterna.

Skolörtens servicehus

Enheten redovisar ett resultat i balans med budget såväl före som efter resultatöverföring. Under senare delen av 2016 har inflyttningarna och därmed även belägningsgraden ökat främst beroende på att inflyttning skett från ett närliggande servicehus som avvecklats.

Koppargården

Enheten redovisar ett resultat om 0,6 mnkr. Överskottet som motsvarar 0,59 procent av budgeten beror primärt på hög och jämn belägningsgrad under andra halvåret och att vakanser uppkommit i samband med rekryteringar av bl a sjuksköterskor.

Skolörtens gruppboende

Skolörtens gruppboende redovisar ett underskott om 1,0 mnkr. I november fattades beslut om att avveckla en huskropp på boendet vilket inneburit att en lägre belägningsgrad uppkommit i samband med det intagningsstopp som beslutats.

Liviagården

Liviagården redovisar ett överskott om 1,3 mkr. Överskottet kan primärt hänföras till att intäkterna varit högre än beräknat pga en prisjustering som genomförts under året. Enheten redovisade även lägre kostnader för personal pga en uppkommen vakans i samband med tillsättandet av en biträdande chef.

Till följd av att Liviagårdens resultatfond avvecklas i enlighet med nämndens beslut i verksamhetsplan för 2016 uppstår ett överskott efter resultatdispositioner då de inestående fondmedlen föll ut under året. Fonden avvecklades på grund av att Liviagården organisatoriskt slogs ihop med Koppargården i en enhet.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Verksamhet	Just budget 2016		Utfall 2016		Avvikelse	Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto	2015
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning beställare					-6,6	-6,9
Utförarenheter					0,3	-0,1
Summa	369,7	-23,7	375,6	-23,3	-6,3	-7,0

Verksamheten stöd och service till personer med funktionsnedsättning redovisar ett underskott om 6,3 mnkr, varav beställarenhetens underskott för placeringar är 11,1 mnkr.

Beställarenhetens underskott beror primärt på en fortsatt ökad ärendemängd gällande insatser enligt SoL. Vid insatser enligt LSS om bland annat gruppboende och daglig verksamhet får förvaltningen en ersättning per individ enligt bestämda nivåer från staden. Ersättningen täcker inte alltid kostnaderna för placeringarna vilket innebär en kostnad för förvaltningen. Denna del av underskottet har minskat de senaste åren till följd av ett aktivt arbete med att omförhandla priser och där det är möjligt att erbjuda byte till utförare som ingår i stadens valfrihetssystem.

Enheten för personlig assistans, grupp och servicebostäderna Backlura, Nälsta, Mäster Karl, Granskogsvägen, Kanjutargränd, Svärdsiljan, Rabattvägen, Råcksta samt dagliga verksamheterna Astrakan, Containerrättan och Praktikcentrum redovisar sammantaget ett överskott om 0,3 mnkr

Insatser stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Antal personer/timmar	Budget 2016	Utfall 2016	
		Dec	Snitt/år
Hemtjänst (antal beställda Dagtimmar)	3830	4 229	4 323
Hemtjänst personer	165	151	156
Personlig assistans LSS timmar	1560	2 689	2 847
Barn- och vuxenboende (antal personer)	129	133	130
Daglig verksamhet (antal personer)	286	283	290

Verksamhet för barn, kultur och fritid

Verksamhet	Just budget 2016		Utfall 2016		Avvikelse	Avvikelse	
	Mnkr	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto	2015
Fritidsverksamhet		12,1	0,0	10,9	0,0	1,2	0,7
Fältverksamhet		2,8	0,0	1,9	0,0	0,9	0,6
Parkdekar		9,4	-0,9	8,7	-1,0	0,8	0,9
Kulturverksamhet o föreningsbidrag		1,8	-0,2	1,9	-0,5	0,2	0,4
Kollo		5,7	-2,3	5,0	-2,2	0,6	0,0
Avdelningsledning o övrigt		2,2	0,0	1,9	0,0	0,3	0,0
Summa		34,0	-3,4	30,3	-3,7	4,0	2,6

Verksamhet för barn, kultur och fritid redovisar ett resultat om 4,0 mnkr. Överskottet beror bland annat på ökade intäkter i form av att parklekarna har tillhandahållit tjänster till skolan

samt haft ett ökat antal barn med korttidstillsyn. Vakanser under rekrytering av avdelningsledning samt lägre kostnader för skadegörelse har även bidragit till överskottet.

Kollo

Förvaltningen tilldelades i samband med tertialrapport 1 0,8 mnkr utöver ursprunglig budgetram för kolloverksamhet. Utöver kostnaden för traditionellt kollo har medel fördelats till dagkolloverksamhet inom stadsdelsområdet. Under våren tilldelades förvaltningen 1,2 mnkr i riktat statsbidrag från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) för att genomföra sommaraktiviteter för ungdomar mellan 6-15 år vilket har möjliggjort en utökad sommarverksamhet i förhållande till tidigare år.

Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder

Verksamhet Mnkr	Just budget 2016		Utfall 2016		Avvikelse	
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto	2015
Ekonomiskt bistånd	132,0	-5,6	127,0	-6,2	5,6	0,1
varav handläggning	32,9	0,0	37,0	-1,6	-2,5	-0,3
Arbetsmarknadsåtgärder	30,2	-7,1	29,2	-6,4	0,3	-1,6
Summa	162,2	-12,7	152,6	-13,0	5,9	-1,5

Ekonomiskt bistånd inklusive handläggningskostnader redovisar ett överskott om 5,6 mnkr.

Bidragshushållen var 948 i januari 2016 och minskade successivt under året. För december är preliminära prognosen 820 från Sweco. Budgeterat antal bidragshushåll för 2016 var 975. Enheten har aktivt arbetat med åtgärder under året vilket har resulterat i att personer blivit självförsörjande genom studier eller arbete. De kommunala visstidsanställningarna har också haft en positiv effekt på antalet bidragshushåll som har minskat.

Ekonomiskt bistånd

	Budget 2016		Utfall 2016	
			Dec	Snitt/år
Antal hushåll	975	820 (prel)	868	
Kostnad (tkr/mån)	8258	8 511	7 493	

Arbetsmarknadsåtgärder

Arbetsmarknadsåtgärder redovisar ett resultat om 0,3 mnkr.

Arbetsmarknadsinsatser

Antal helårsplatser	Budget 2016		Utfall 2016	
			Dec	Snitt/år
OSA	25	14	19	
Visstidsanställningar	16	11	18	
Feriearbeten inkl budgetjust 9 mnkr	900	1044	.	

Övriga verksamheter

Övriga verksamheter redovisar ett resultat i balans med budget.

Särskilda satsningar

Satsningar i KFs budget 2016 (staden totalt)	Hässelby-Vällingbys satsningar
Förskola	
Schablonökning (2,2 %)	Schablonökningen täcker delvis årets pris- och löneökning
Antal inskrivna barn per årsarbetare	Ingen satsning
Andelen ekologisk mat ska öka på stadens förskolor	Andelen ekologisk mat ökar. Under första tertialet var 37,6 % av inköpta livsmedel ekologiska
Höjd socioekonomisk ersättning 30,3 mnkr	Ökat anslag till enheterna med 2,9 mnkr
Fortsatt satsning på vidareutbildning av förskolans personal för att öka andelen förskollärare 21,6 mnkr	18 personer går erfarenhetsbaserad utbildning till förskolelärare
Barn, kultur och fritid	
Fler mötesplatser för unga 6 mnkr	Stadsdelen har erhållit 0,6 mnkr. Utökad verksamhet Grimstahörnan och Vita Villan.
Insatser för att stärka ungas organisering och öka kunskaperna om mänskliga rättigheter 3 mnkr	Stadsdelen har erhållit 0,3 mnkr i tilldelning. Utveckling av tjej- och killforum och stödformer för att öka ungas egenmakt
Fler parklekar 3 mnkr	Stadsdelen har erhållit 0,3 mnkr. Ökat öppethållande på kvällar.
Individ- och familjeomsorg	
Förstärkning barn och unga 95 mnkr	Stadsdelen har erhållit 10,5 mnkr. Förstärkningen täcker delvis kostnadsökningen i form av ökat antal anställda och kostnader för placeringar som varit nödvändiga till följd av ökad ärendemängd.
Förstärkning handläggning vuxen/missbruk 6 mnkr	Stadsdelen har erhållit 0,6 mnkr. Förstärkningen täcker delvis faktisk kostnadsökning.
Förstärkning handläggning socialpsykiatri 6 mnkr	Stadsdelen har erhållit 0,6 mnkr. Förstärkningen täcker delvis faktisk kostnadsökning.
Höjd ersättning utförare inom socialpsykiatri 3,2 %	Beställare: Kompenseras för prisökningen
Förstärkning arbete mot våld i nära relationer 3 mnkr	Hässelby-Vällingby erhållit 0,3 mnkr. Utbildningsinsatser för medarbetare inom äldreomsorg samt stöd- och service till personer med funktionsnedsättning.
Äldreomsorg	
Höjning av hemtjänstpeng 2,0 %	Beställare: kompenseras för prisökningen Utförare: Täcker delvis årets pris- och löneökning
Höjning av peng för dagverksamhet 2,0 %	Beställare: kompenseras för prisökningen Utförare: Täcker delvis årets pris- och löneökning
Ökade resurser biståndsbedömning inom hemtjänst och boende 52 mnkr	Utökning med 2,0 tjänst
Fria broddar, försök 2 mnkr	Fördelas hösten 2016.
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	
Höjd schablon 2 %: Vuxen- & barnboende, daglig verksamhet och korttidshem	Beställare: kompenseras för prisökningen Utförare: Täcker delvis årets pris- och löneökning
Höjd ersättning personlig assistans 8,2 mnkr	Motsvarar faktiska prisökningar
Demokrati- och utvecklingsarbete	
Fördelat till stadsdelsnämnderna, 60,0 mnkr	Hässelby-Vällingby har erhållit 6,5 mnkr. Förvaltningen har själv tillfört ytterligare 2,7 mnkr genom omfördelning från andra verksamhetsområden. Finansierarmedborgarkontoret/Bibblerian i Hässelby gård

Satsningar i KFs budget 2016 (staden totalt)	Hässelby-Vällingbys satsningar
	(2,8 mnkr), Grimstahörnan (0,5mnkr), Vita Villan (0,4 mnkr) och medborgarvårdarna (3,0 mnkr). Dessutom finansieras demokratirådet, utökade öppettider vid mötesplatsen Växthuset, arbetet med förvaltningens lokalutvecklingsprogram och andra demokratifrämjande åtgärder.

Resultatenheter

Mnkr	Resultat 2016	Resultat- överföring från 2015	Resultat- överföring till 2017	Resultat- enheternas brutto- budget 2016
Kommunal förskola				
Grimsta förskolor	0,22	1,31	1,54	38,54
Vällingby förskolor	0,32	2,14	2,46	30,21
Råcksta förskolor	0,71	3,15	3,86	40,53
Nälsta/Vinsta förskolor	0,16	3,03	3,18	31,81
Björnboda/Sörgården förskolor	0,10	3,28	3,38	34,25
Maltesholm/Smedshagen förskolor	0,22	3,03	2,85	28,47
Loviselund förskolor	0,31	1,86	2,17	29,67
Hässelby Gård förskolor	0,35	2,26	2,56	25,64
Trollboda/Smedshagen förskolor	0,23	2,66	2,81	28,09
Backlura förskolor	0,14	1,89	2,03	31,87
Totalt förskolor	2,75	24,61	26,83	319,07
Äldreomsorg				
Skolörtens servicehus	0,04	3,82	3,85	44,50
Profilboende, Liviagården*		2,02	0,00	
*Avvecklat som resultatenhet vid årsskiftet 2015/2016				
Totalt äldreomsorg	0,04	5,83	3,85	44,50
Totalt förskola & äldreomsorg	2,78	30,44	30,68	363,57

Förskoleverksamhet

Resultatenheternas omsättning inom förskoleverksamheten för 2016 uppgick till 319,1 mnkr. Det sammanlagda resultatet för räkenskapsåret uppgick till 2,8 mnkr varav 2,2 mnkr lades till den ingående fonden om 24,6 mnkr. Sammanlagt uppgår fonden till 26,8 mnkr år 2017. Ingen enhet gick med underskott.

Äldreomsorg

Förvaltningen har en resultatenhet inom äldreomsorg. Sammantaget överfördes ett överskott

om 5,8 mnkr från 2015 till 2016. I samband med bokslutet 2015 avvecklades Liviagården som en resultatenhet varför dess fondmedel om 2,0 mnkr föll ut under 2016. Den kvarvarande resultatenhetens omsättning för 2016 uppgick till 44,5 mnkr. Fonden uppgår till 3,9 mnkr år 2017.

Investeringar

mnkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
	2016	2016	2016
Ådalens plaskdamm	9,6	8,4	1,2
Parkleken Guldet	3,5	3,2	0,3
Strandliden	0,6	0,1	0,5
Upprustning parkanläggningar 2016	5,3	4,9	0,4
Tillgänglighetsinvesteringar	5,0	6,9	-1,9
Reinvesteringar	3,5	2,7	0,8
Klimatinvesteringar	2,7	2,7	0,0
Summa stadsmiljö	30,2	28,9	1,3
Inventarier och maskiner	8,8	9,1	-0,3
Totalt investeringar	39,0	38,0	1,0

Nämndens investeringsbudget för 2016 var 39,0 mnkr och årets resultat är ett överskott om 1,0 mnkr, varav stadsmiljöinvesteringar 1,3 mnkr och investeringar i maskiner och inventarier -0,3 mnkr. Överskottet för stadsmiljöinvesteringar beror primärt på att den slutliga investeringsutgiften avseende Ådalens plaskdamm blev lägre än beräknat.

I avställningsärendet beviljades nämnden investeringsmedel om 5,0 mnkr avseende tillgänglighetsinvesteringar, 3,5 mnkr avseende reinvesteringar samt 1,4 mnkr avseende klimatinvesteringar. Däremot beviljades inte ansökningarna avseende ombudgetering av investeringsmedel om 9,6 mnkr som nämnden ansökte om i samband med verksamhetsberättelsen 2015. Tidigare år hade ombudgeteringar av det slaget beviljats av staden. Stadens nya förhållningssätt medförde att den pågående renoveringen av Ådalens plaskdamm saknade finansiering.

Av den anledningen stoppades delar av årets övriga planerade investeringar tills dess att finansieringsfrågan avseende Ådalens plaskdamm var löst. Risken fanns att tilldelade investeringsmedel kunde tvingas tas i anspråk för att finansiera plaskdammen. Efter samråd med stadsledningskontoret i frågan ansökte nämnden om tillgänglighetsinvesteringsmedel om 9,6 mnkr i samband med tertialrapport 1 för att säkerställa finansieringen av Ådalens plaskdamm. Samtidigt ansökte nämnden om ytterligare klimatinvesteringsmedel om 1,3 mnkr för fortsatt byte av belysningsarmaturer i förvaltningens lokaler. Båda dessa budgetjusteringar beviljades varför de investeringar som tidigare stoppades kunde slutföras enligt plan.

Försäljningar av anläggningstillgångar

Ingen försäljning har varit aktuell under året.

Betydande projekt som inte är investeringar

Nämnden har inte haft några sådana projekt under året.

Ombudgeteringar

Inte aktuellt.

Medel för lokaländamål

Inte aktuellt.

Analys av balansräkning

Tillgångar, mnkr	2015	2016	Skulder & eget kapital, mnkr	2015	2016
Mark, byggnader & tekniska anläggningar	76,7	106,3	Eget kapital	-18	77,0
Kundfordringar	22,1	18,8	Diverse kortfristiga skulder	0,3	0,2
varav osäkra fordringar	-2,1	-2,5	Leverantörsskulder	124,1	115,0
Kortfristiga fordringar	26,1	32,1	Övriga kortfristiga skulder	1,3	0,0
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	35,6	107,6	Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	53,1	73,0
Likvida medel	0,3	0,2			
Summa	160,8	265,0	Summa	160,8	265,0

Bokslut med resultaträkning och balansräkning bifogas till årsredovisningen.

Tillgångar

Det bokförda värdet på förvaltningens anläggningstillgångar har ökat med 29,6 mnkr, ökningen avser investeringar efter avdrag för avskrivningar.

Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter har ökat med 72 mkr vilket främst beror på ökade upplupna intäkter rörande ensamkommande flyktingbarn samt att förutbetalda hyror för kommande kvartal inte fanns med föregående år (vilket berodde på ett tekniskt fel).

Under likvida medel redovisas bl.a. gävomedel från stiftelsen Fanny Hirsch samt egna medel.

Skulder och eget kapital

Leverantörsskulder har minskat med 9,1 mnkr vilket beror på att flera verksamheter har återgått i egen regi samt att det under föregående år hann inkomma leverantörsfakturer avseende december i större utsträckning vilket också är orsak till att upplupna kostnader och förutbetalda intäkter har ökat med 19,9 mnkr jämfört med föregående år. Den primära orsaken till att förutbetalda intäkter har ökat är att den så kallade "generalschablonen" som utbetalats under året delvis har periodiserats till kommande år vilket inte har gjorts tidigare år.

Eget kapital har ökat med 95,0 mnkr som en följd av övriga förändringar i balansräkningen.

Periodiseringsprinciper

Förvaltningen följer stadens riktlinjer för periodisering av kostnader och intäkter. Periodisering har gjorts av väsentliga belopp. Poster över 50 000 kronor har periodiserats så långt det har varit möjligt att bedöma.

Övrigt

Synpunkter och klagomål

Förskola

Bland inkomna synpunkter finns även beröm och positiva omdömen. Samarbetet mellan hem och förskola samt förskolans pedagogiska miljö är områden som speciellt lyfts fram av föräldrar. Samtliga klagomål har följts upp genom kommunikation med föräldrar. De inkomna klagomålen har enligt förskoleenheterna skapat en större medvetenhet kring de delar av verksamheten som behöver utvecklas för bättre måluppfyllelse.

Individ- och familjeomsorg

Flertalet klagomål gäller handlar om att den enskilde inte får återkoppling tillräckligt snabbt eller att den enskilde inte förstår förvaltningens beslut. Flertalet klagomål avser ekonomiskt bistånd. Cherna inom respektive enhet följer upp klagomålen och återkopplar till den enskilde. Under året har försörjningsstödsenheten och mottagning- och serviceenheten sett över sina telefontider och gjort vissa ändringar i syfte att öka tillgängligheten.

Beställare äldreomsorg, funktionshinder och socialpsykiatri

Avdelningen har utvecklat förfarandet av inkomna synpunkter och klagomål under året för att främja medborgarnas möjligheter att ge synpunkter och få svar på dessa. Avdelningen har även uppdaterat rutinen så att den även omfattar avvikelser mellan samverkansparter.

Avdelningen har sammanlagt tagit emot 17 klagomål och 4 avvikelser under året. Främst har klagomålen som inkommit gällt äldreomsorgen och socialpsykiatri och då handlat om bemötande och tillgänglighet. De avvikelser som inkommit har varit riktade till främst äldreomsorgen och då gällt brister i rapporteringskedjan.

Antal inkomna synpunkter och klagomål är fler än 2015 då antalet var 6 stycken. Området tillgänglighet och bemötande är fortsättningsvis de områden som flest klagomål inkommit angående. Ett område som minskat sedan 2015 är synpunkter/klagomål angående verksamhetens innehåll.

Utförare äldreomsorg, funktionsnedsättning och socialpsykiatri

Avdelningen har sammanlagt tagit emot 34 klagomål och 11 avvikelser under året. Främst har klagomålen som inkommit gällt äldreomsorgen och då handlat om insatsens utförande och bemötande. De avvikelser som inkommit har varit riktade till äldreomsorgen och då gällt brister i rapporteringskedjan.

Antal inkomna synpunkter och klagomål är fler än 2015 då antalet var 18 stycken klagomål samt 9 avvikelser. Områdena insatsens utförande och bemötande är fortsättningsvis de områden som flest klagomål inkommit angående.

Medborgarservice och fritid

Det har inkommit totalt 4 klagomål och synpunkter som främst har berört utförandet av insatser. Bland inkomna synpunkter finns även positiva omdömen. Synpunkter och klagomål har återkopplats och följts upp.

Antal synpunkter och klagomål. Verksamhetsberättelse 2016							
Verksamhet	Tillgänglighet	Bemötande	Insatsens utförande	Verksamhetens innehåll	Yttre miljö	Övrigt	Totalt
Förskola		6	8	3		1	18
Individ och familjeomsorg							0
Beställare äldreomsorg, funktionsnedsättning och socialpsykiatri.	8	8	4	1		5	16
Utförare äldreomsorg, funktionsnedsättning och socialpsykiatri.	6	12	20	5	1		34
Stadsmiljö							0
Medborgarservice och fritid		1	3				4

Övrigt

Antal domar

Beställarenheten funktionsnedsättning

Inom beställarenheten funktionsnedsättning inkom totalt 49 domar under 2016. Ingen dom har gått helt emot nämnden, 7 domar har gått delvis emot nämnden men en av dessa ändrades sedan av Kammarrätten till nämndens beslut, vilket då motsvarar 12 % delvis emot nämnden och 88 % som gått på nämndens linje (varav ett överklagande återkallades av sökande).

Av de som fått avslag på sin överklagan i Förvaltningsrätten har 4 överklagat till Kammarrätten som i 1 fall avskrev ärendet och i 3 fall inte beviljade prövningstillstånd.

I de fall Förvaltningsrätten gått nämnden delvis emot (7 stycken) har nämnden överklagat ett av dessa ärenden till Kammarrätten, fick prövningstillstånd och Kammarrätten avgjorde sen hela ärendet i enlighet med nämndens beslut. Beställarenheten går igenom domarna och använder dem som vägledning i liknande ansökningar om insatser.

Domarnas fördelning

Personlig assistans 15 st

Tillfällig utökning av personlig assistans 3 st

Merkostnad för sjuklön (personlig assistans) 1 st

Hemtjänst 10 st

Ledsagning 7 st

Boendestöd 3 st

Avlösning 3 st

Korttidsvistelse 2 st

Daglig verksamhet 1 st

Kontaktperson 1 st

Förhandsbesked enligt LSS 1 st

Förhandsbesked enligt SoL 1 st

Träningslägenhet 1 st

Beställarenheten äldreomsorg

Inom beställarenheten äldreomsorg inkom totalt 38 domar från Förvaltningsrätten. 13 domar avseende vård- och omsorgsboende där 8 gick på nämndens beslut och 5 gick emot. 7 domar avseende servicehus där 5 gick på nämndens beslut och 2 gick emot men 1 av dessa överklagade nämnden och Kammarrätten gick då på nämndens beslut och upphävde Förvaltningsrättens dom. 11 domar avseende hemtjänst där 8 gick på nämndens beslut, 2 gick delvis på nämndens beslut och 1 gick emot. 4 domar avseende ledsagning där alla 4 gick på nämndens beslut. 1 dom avseende boendestöd som gick på nämndens beslut. 1 dom avseende riksfärdtjänst som gick på nämndens beslut. 1 dom avseende hemvårdsbidrag som gick på nämndens beslut.

Beställarenheten socialpsykiatri

Beställarenheten socialpsykiatri har fattat 934 bifall och 55 avslagsbeslut. 3 av besluten har överklagats vidare till Förvaltningsrättens. I alla 3 ärenden har Förvaltningsrättens gått på nämndens beslut. De 3 ärendena avser avslag på ansökan om träningslägenhet och fortsatt placering på HVB.

Individ- och familjeomsorg

Under året har totalt cirka 43 900 beslut fattats inom individ- och familjeomsorgen. Flertalet cirka 32 800 avser ekonomiskt bistånd. Förvaltningen har fått 283 domar under året varav 46 domar har gått emot förvaltningens förslag helt eller delvis. Så gott som alla domar avser ekonomiskt bistånd. Analysen av domarna används tillsammans med socialsekreterarna i det fortlöpande metodutvecklingsarbetet.

Anmälningar om kränkande behandling

Anmälningar om kränkande behandling i förskolan har tagits emot och åtgärdats systematiskt under året. Totalt har 4 anmälningar inkommit, samtliga gäller personal som upplevs kränka barn. Utredning visar att kränkande behandling har inträffat i 3 av dessa anmälningar. HR-funktion och avdelningschef har varit inkopplade i samtliga ärenden för att säkerställa att kränkningarna upphör. I samtliga fall där kränkande behandling konstaterats har kränkningarna upphört.

Lex Sarah Text inlagd 170110

Inom individ- och familjeomsorgen har det gjorts 7 lex Sarah-rapporter varav 4 har anmälts till Inspektionen för vård och omsorg. Flertalet rapporter gäller bristande handläggning inom handläggning av barn och unga.

Inom äldreomsorgen har det gjorts 6 lex Sarah-rapporter varav 4 har anmälts till Inspektionen för vård och omsorg. Av de 6 rapporterna har 4 incidenter inträffat i privat driven verksamhet och två inom kommunal hemtjänst. Hemtjänstenheten började direkt se över hur de arbetar idag och hur de kan förbättra sitt arbetssätt och sina rutiner för att den enskilde ska kunna känna sig trygg.

Inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning har det gjorts 1 lex Sarah-rapport som har anmälts till Inspektionen för vård och omsorg. Händelsen inträffade i privat driven verksamhet.

Lex Maria Text inlagd 170110

Inom äldreomsorgen har det gjorts 2 lex Maria anmälningar som har anmälts till Inspektionen för vård och omsorg. Händelserna har skett inom kommunalt driven verksamhet. Enheterna har efter det inträffade sett över sina rutiner för att något liknande inte ska inträffa igen.

